

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE. NR. 5. SEPT. 2013

lev

62. ÅRGANG

Uden kommunikation er man intet

– For dårlig hjælp til at udvikle alternative
kommunikationsformer

10.676 medicinfejl

– Store problemer med håndtering af medicin i botilbud

Nok er nok

– Tre års kamp for at få nattevagten tilbage

GRAND PRIX 2013 FOR HANDICAPBANDS – NYKØBING MORS

Lørdag
d. 26. oktober
2013

GRAND PRIX

- for HANDICAP-BANDS
10 dygtige bands fra hele
landet konkurrerer!

Nykøbing
Hallen
- fra kl. 13-23

Ole Gas

MGP-
VINDER
2013

Kristian

Musikværket

TOP-UNDERHOLDNING MED...

KRISTIAN - MGP-vinder 2013 fra Nykøbing Mors
OLE GAS - dygtig fortolker af Kim Larsen sange
BJØRN & OKAY - det populære band fra Hurup, Thy
MUSIKVÆRKET - fra Gram, vinder af Grand Prix 2012
HØR-HOV - børneteater for børn og barnlige sjæle
- SAMT DE 10 DYGTIGE MUSIKGRUPPER!

Officiel åbning af
GRAND PRIX 2013
ved borgmester
Lauge Larsen

Konferencier:
Viceborgmester
Mikael Dalgård

BILLETSALG...

Billetsalg skal ske forud:
Kontakt Dagcenter havnen
www.handicapgrandprix.dk
yderl. Opl. : Mosterjytte@yahoo.dk
196 billetter tilbage

Arr.: Morsø Musik- og
Teaterfestival
- i samarbejde med...

Morsø
Kommune

Festmiddag og
dans ved Bjørn & Okay
og underholdning
ved "Ole Gas"

Uddeling af
priser ved
"Bjørn og Okay
Hansen"

Bjørn & Okay

SJOV BØRNETEATER

- for børn og barnlige sjæle

HØR-HOV

VEL MØDT TIL GRAND PRIX I NYKØBING MORS – Se mere på www.handicapgrandprix.dk

indhold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder**
- 6 Uden kommunikation er man intet**
– For dårlig hjælp til at udvikle alternative kommunikationsformer
- 11 Katrinehaven og omsorgsfabrikkerne – Debat**
– Tanker i forhold til byggerier som Katrinehaven
– Ønskes: Mere fokus på familiært fællesskab og sund livsstil
- 14 10.676 medicinfejl**
– Store problemer med håndtering af medicin i botilbud
- 16 Fra gammel til ny førtidspension**
– Et skifte vil kun kunne betale sig for få udviklingshæmmede
- 18 Lighed i sundhed – LEVs landskonference 2013**
- 20 Nok er nok**
– Tre års kamp for at få nattevagten tilbage
- 23 Hvordan vælger man den rigtige skole til sit barn?**
- 25 LEV Djursland – Ny kreds vil tættere på medlemmerne**
- 28 Debatten**
– Hvad er TNI, og hvorfor arbejder vi ikke med det i Danmark?
– Billeder fra en hverdag for handicappede i et døgntilbud
– Overtræder Silkeborg Kommune bevidst menneskerettighederne?
- 35 Klumme** – Sproget gør noget ved os
- 43 Få hjælp til at kopiere musik og film**
- 45 LEV nyt**
- 46 Kort nyt**

FRIVILLIG FREDAG DEN 27. SEPTEMBER 2013

Vær med til at fejre og synliggøre de frivillige på Frivillig Fredag, Danmarks nationale frivillighedsdag. Frivillig Fredag er en aktivitetsdag, hvor foreninger, frivilligcentre, kommuner, virksomheder, skoler, boligorganisationer med flere afholder spændende aktiviteter og arrangementer, har politikere, embedsmænd eller erhvervsledere i praktik, udstiller i byens butiksvinduer, fester og fejrer de frivillige, m.v.

På hjemmesiden frivilligfredag.dk kan du finde inspiration til, hvordan Frivillig Fredag kan fejres.

PARALYMPIC DAY SPECIAL – for atleter med udviklingshandicap

Dansk Handicap Idræts-Forbund inviterer til Paralympic Day Special for børn og unge med et udviklingshandicap. Har du et særligt talent for idræt, kan du blive testet og rådgivet af landstrænere, og se hvor langt talentet rækker.

På dagen kan du prøve kræfter med atletik, svømning eller bordtennis, der alle tre er paralympiske idrætter for mennesker med udviklingshandicap. DHIF ønsker at rekruttere børn og unge, som har lysten, talentet og ambitionerne til at dyrke en af de tre idrætter på eliteniveau.

Arrangementet finder sted lørdag den 28. september i Odense. Det er gratis at deltage – inkl. let forplejning. **Yderligere oplysninger og tilmelding hos** idrætskonsulent Jesper Hviid, tlf.: 4015 7660 eller email: jhv@dhif.dk. Deadline for tilmelding: mandag 9/9 - 2013

Hillerød uddanner 600 lærere til inklusion

Fra skoleårets begyndelse og de kommende to år skal alle 600 medarbejdere på skolerne i Hillerød uddannes i inklusion. Det skriver Dknyt.

- Med en målrettet indsats vil vi sikre, at alle medarbejdere får udviklet og kvalificeret deres kompetencer med inklusion. Alle vil komme til at arbejde med at opstille mål for, hvad barnet skal lære og sikre, at alle elever føler sig hørt og set, siger borgmester Kirsten Jensen (S).

NY PÆDAGOGUDDANNELSE

Markant styrkelse af den pædagogiske specialisering

AF SYTTER KRISTENSEN,
LEV'S LANDSFORMAND

Denne lederplads er ofte fyldt godt op med kritik af enten kommuner eller regeringen. Det har der desværre været alt for mange gode grunde til – ikke mindst de sidste par år eller tre. Men denne gang vil jeg vie lederspalterne til at fejre en glædelig og vigtig sejr.

Kort før sommerferien blev regeringen, Enhedslisten og Dansk Folkeparti nemlig enige om en reform af pædagoguddannelsen – og det forlig er nu godt på vej til at blive til en ny bekendtgørelse for fremtidens pædagoguddannelse. En uddannelse som vil betyde en markant styrkelse af den pædagogiske specialisering.

Enheds-pædagoguddannelsen, som vi har haft siden 1992, har gradvist svækket de nyuddannede pædagogers forudsætninger for at yde en god pædagogisk indsats for blandt andre mennesker med udviklingshæmning. Det siger sig selv, at det kan være en stor opgave for de pædagogstuderende at få styr på alt lige fra spædbørn og skolebørn til socialt udsatte børn og voksne og mennesker med handicap eller sindslidelser. Selvfølgelig er der også kommet gode pædagoger ud af uddannelsessystemet de seneste 20 år, men min oplevelse er alligevel, at de nye pædagoger ofte har været alt for meget "bagud på point", når de ramte virkeligheden i bosteder, værksteder, klubber eller lignende. Det mener jeg helt klart, at den nye pædagoguddannelse har potentialet til at rette op på.

For der er jo en del mennesker med udviklingshæmning, som af og til har behov for forskellige former for specialiseret indsats for at få en god og meningsfuld tilværelse. Det kan for eksempel handle om vedvarende støtte i dagligdagen eller om mere målrettede og rehabiliterende forløb. Og i den indsats spiller veluddannet pædagogisk personale en helt afgørende rolle.

Med den kommende bekendtgørelse bliver der ikke tale om en egentlig selvstændig social-

pædagogisk uddannelse, men om en specialisering - eller spordeling. Specialiseringen kommer allerede efter det første uddannelsesår, hvor de nye pædagogstuderende skal vælge mellem tre specialiseringer: a) småbørnspædagogik, b) skole- og fritidspædagogik samt c) social og specialpædagogik. Det synes jeg er en specialeopdeling, som giver meget god mening.

Landsforeningen LEV har været meget aktive i arbejdet for en bedre pædagoguddannelse – og min vurdering er klart, at der er blevet lyttet i regeringen. Sammen med andre aktører på området er det blandt andet lykkedes at overbevise regeringen om, at hvis man vil have en mere målrettet og effektiv social indsats, så kræver det kompetencer blandt medarbejderne. Den sejr synes jeg, at vi skal glæde os over – og i den kommende tid vil vi arbejde videre for at sikre indflydelse på den konkrete udformning af bekendtgørelsen.

Men selvfølgelig skal vi ikke tro, at en ny pædagoguddannelse vil løse de mange problemer, som vi aktuelt oplever i mange kommuner. Selvfølgelig er den bedst uddannede pædagog kan yde en god og effektiv indsats, hvis rammerne ikke er på plads. Tværtimod, så kan de mange uddannelseskroner ende med at være spildte, hvis kommunerne fortsætter den voldsomme sparekurs, som vi har set de senere år. Hvis der kun er ressourcer til noget, som nærmer sig ren menneske-opbevaring, så er det jo nærmest underordnet, om det er veluddannet arbejdskraft, som står for opgaven.

Selvfølgelig er der også kommet gode pædagoger ud af uddannelsessystemet de seneste 20 år, men min oplevelse er alligevel, at de nye pædagoger ofte har været alt for meget "bagud på point", når de ramte virkeligheden i bosteder, værksteder, klubber eller lignende.

Uden kommunikation er man intet

AF ARNE DITLEVSEN ■ FOTO: LEVS ARKIV

”

Så kan man ikke sige,
at man gerne vil ud at gå en tur.
At man gerne vil have bøf til middag.
Eller at man vil i bad.

Isolation. Og dyb afhængighed af nære omgivelser. Det er vilkårene for den gruppe mennesker, som ikke selv – eller i hvert fald kun meget sparsomt – kan kommunikere. Mange får ingen eller alt for dårlig hjælp til at udvikle andre og alternative kommunikationsformer. Ny rapport sætter fokus på årsagerne til problemerne – og har også forslag til, hvordan vi kommer videre

Al samvær og meningstilkendegivelse er baseret på kommunikation – i en eller anden grad. Men hvad nu, hvis man har så svære kommunikationsnedsættelser, at man ikke kan gøre sig forståelig? Så kan man ikke sige, at man gerne vil ud at gå en tur. At man gerne vil have bøf til middag. Eller at man vil i bad.

Det er faktisk vilkårene for en række mennesker i Danmark. Hvor mange det drejer sig om, findes der ikke noget præcist tal for, men helt sikkert er det, at en del af dem har udviklingshæmning. Og de er næsten fuldstændigt overladt til pædagoger og pårørendes nåde.

TILFÆLDIGHEDER

Den nødvendige og tidlige indsats til mennesker med kommunikative funktionsnedsættelser er meget sporadisk. Der mangler viden om mulighederne for at udvikle andre alternative kommunikationsmåder, og der mangler uddannelse af personale på kommunikationsområdet.

Det betyder, at nogle få får en rigtig fin hjælp. Deres kommunikationsproblemer bliver set, og der handles på dem. Når personen skifter skole eller bosted, overleveres den viden man har om per-

sonen, og det nye sted viderefører indsatsen. Men det er desværre et særsyn, at forløbet er så gnidningsfrit. Reglen er snarere, at der gives ingen eller i bedste fald en utilstrækkelig hjælp til personer med omfattende kommunikationshandicap. Og at der er en ekstrem dårlig overlevering fra et tilbud til et andet. Dette har fatale og uoverskuelige konsekvenser for den enkelte. Og for samfundet kan det blive rigtig dyrt, fordi der handles ineffektivt og måske også på en forkert måde.

Det fik i 2011 en stribe fagpersoner til at opsøge Socialministeriet for at gøre opmærksom på problemet. Efterfølgende nedsatte ministeren en tværfaglig arbejdsgruppe med en del af de aktive initiativtagere i – blandt andre lederen af LEVs børneterapeuter Alice Hasselgren. Arbejdsgruppen skulle analysere problemerne og komme med forslag

til forbedringer, og deres rapport er nu offentliggjort.

Rapporten, der har fået titlen *Mennesker med komplekse kommunikationsbehov - en analyse af tilbud og barrierer for indsatsen på området* peger på følgende problemområder:

- Børn, unge og voksne med komplekse kommunikationsvanskeligheder bliver ikke altid opdaget, og får derfor ikke altid tilbud om den støtte, der kunne forbedre deres kommunikationsmuligheder.
- På alle niveauer mangler der viden på området, og siden strukturreformen ses en tendens til at specialviden fragmenteres.
- Der mangler koordinering og kontinuitet på tværs af faggrupper og sektorer samt ved miljøskift, såvel de daglige miljøskift mellem bolig og dagbeskæftigelse, som de større

”

På voksenområdet er der derimod mange, som aldrig er blevet udredt og stort set aldrig har modtaget tilbud om alternative kommunikationsløsninger. De er derfor overladt til at bruge lyde, mimik og fagter, som andre tolker for dem.

LEV har udgivet pjecen ”Kommunikation som rettighed” – download den på lev.dk.

miljøsift i en borgers liv fx skift af botilbud eller dagbeskæftigelse.

- Lovgivningsmæssigt er der kun få bestemmelser, der sikrer ret til en alternativ og supplerende kommunikationsform. Der findes meget begrænset klage-adgang i forhold til støtten til at opbygge en alternativ og supplerende kommunikationsform.

ELENDIG UDREDNING AF MANGE VOKSNE

Arbejdsgruppen har haft særligt fokus på voksenområdet. På børneområdet er der også store udekkeede behov. Men her er der trods alt et større støttesystem. På voksenområdet er der derimod mange, som aldrig er blevet udredt og stort set aldrig har modtaget tilbud om alternative kommunikationsløsninger. De er derfor overladt til at bruge lyde, mimik og fagter, som andre tolker for dem. I rapporten fremgår det således, at nogle borgere har boet på samme voksentilbud et helt voksenliv uden mulighed for selv at kommunikere ud til og sammen med deres omgivelser.

Ud over de manglende udredninger skyldes den utilstrækkelige hjælp til målgruppen givetvis også, at mange fagmiljøer ikke er fulgt med udviklingen på kommunikationsområdet. Nye kommunikationshjælpemidler, nye metoder og ny faglig viden på området for alternativ og supplerende kommunikation har skabt flere og nye muligheder for mennesker med alvorlige tale- og sprogsvækheder. Disse muligheder og denne viden bør udnyttes optimalt til gavn for mennesker med kommunikative funktionsnedsættelser.

Det skal retfærdigvis siges, at der på landsplan findes enkelte botilbud, hvor der arbejdes målrettet med støtte til alternativ og supplerende kommunikation samt udvikling af social IKT (informations- og kommunikationsteknologi).

TRE FORSLAG

For et få en dybere forståelse for omfanget og rækkevidden af de særlige kommunikationsbehov, som både børn og voksne kan have samt indsigt i nogle af de metoder, der pt. findes for at styrke kommunikationen for mennesker med store kommunikative udfordringer, fore-

slås der i rapporten, at der igangsættes disse tre projekter:

- Der iværksættes et projekt i et geografisk afgrænset område, hvor der foretages en total kortlægning af alle voksne, som har et komplekst kommunikationsbehov - uanset om de bor i botilbud eller egen bolig
- Der iværksættes et projekt i et afgrænset geografisk område, hvor der i et formaliseret samarbejde mellem fødeafdelingerne, sundhedsplejen, daginstitutioner og PPR foretages en identificering, registrering og udredning af alle de børn i området mellem 0 og 5 år, som har et så omfattende kommunikationshandicap, at der er behov for en særlig og målrettet indsats for at sikre deres kommunikation.
- Der iværksættes et metodeprojekt (aktuelt bedste viden) – med udgangspunkt i nogle få praksismiljøer, hvor det i høj grad lykkes at implementere alternativ og supplerende kommunikation til mennesker med komplekse kommunikationsbehov. Ud fra den aktuelle praksis disse steder, beskrives, udvikles og evalueres metoder, der giver omgivelserne redskaber til at støtte op om relevante kommunikationsløsninger. Metoderne afprøves efterfølgende i mindre erfarne miljøer.

Alice Hasselgren, ergoterapeut, leder af LEVs børneterapeutordning og som nævnt med i arbejdsgruppen, der står bag rapporten, siger om det arbejde, der nu forestår:

- Der er brug for mere viden og synlighed på dette oversete område, hvor mennesker med alvorlige tale- og sprogsvækheder ikke selv har mulighed for at ytre sine egne ønsker og behov, fordi de er totalt afhængige af andre menneskers tolkning. Forskellige mennesker, der kan tolke rigtigt eller forkert.

Hele rapporten *Mennesker med komplekse kommunikationsbehov - en analyse af tilbud og barrierer for indsatsen på området* kan læses på lev.dk.

Den gode og den onde

I rapporten **Mennesker med komplekse kommunikationsbehov - en analyse af tilbud og barrierer for indsatsen på området** kan man læse 12 personhistorier med gode og dårlige eksempler på kommunikationsstøtte. Her kan du se to af dem – en fra hver side af spektret. Personerne er virkelige, navnene er anonymiserede:

Anne er 40 år. Hun kommunikerer via øjenbevægelser for ja/nej og en tavle med symboler, hvor hun er afhængig af hjælperens medvirken. Ikke al personalet på hendes botilbud ved, hvordan de skal hjælpe hende med at bruge tavlen, eller er opmærksomme på, at hun udtrykker behov for at få adgang til at bruge tavlen. Hendes ergoterapeut igangsætter et forløb med afprøvning af en hovedstyret computer som kommunikationshjælpemiddel. Den efterfølgende ansøgning om hjælpemidlet hos kommunen resulterer i et afslag, og der gøres ikke yderligere for at give hende en mere selvstændig kommunikation.

Vi ser her manglende viden hos et personale og manglende koordinering mellem de instanser, der er involveret gennem et forløb med afprøvning, bevilling og implementering. I sidste ende er der ingen der tager ansvaret for at sikre kvinden mest mulig selvstændig kommunikation.

Cecilie er 17 år og bruger som hjælp til sin kommunikation 2 taleklodser, kommunikationspas, dagstavle med symboler og fotos samt symboler og fotos til valg. Der har de seneste 5 år været et samarbejdsnetværk omkring Cecilie, hvor hendes forældre, aflastningstilbud, klasselærer og primær pædagog deltager. Øvrige fagpersoner kan indkaldes, og netværket mødes 6 gange årligt. Forud for start på STU tilbud planlægger netværket overlevering til STU. Cecilie bliver filmet i forskellige situationer – undervisning, sociale aktiviteter, fysiske aktiviteter og egen aktivitet. I samarbejde mellem kommunikationsvejleder, fysioterapeut og klasselærer udarbejdes en beskrivelse af Cecilies kommunikation, motoriske kompetencer og undervisning. Alle dokumenter samles på dvd med tilhørende beskrivende videoklip. Der aftales 2 besøg for Cecilie og hendes klasselærer på STU tilbuddet, og den kommende lærer og fysioterapeut besøger Cecilie 2 formiddage på nuværende skole. Der holdes et overleveringsmøde med netværksdeltagere, kommunikationsvejleder og STU tilbud, hvor dvd'en gennemgås, og alle materialer overdrages. Klasselærer på STU tilbuddet følger op efter skolestarten.

Der er erfaring i skolemiljøet for at sikre implementering og opfølgning af kommunikationstiltag via netværksmøder. Indsatsen er koordineret og ansvaret bliver løftet i flok. Miljøskiftet til STU tilbud planlægges grundigt, og der arrangeres gensidige besøg samt et overleveringsmøde for alle relevante deltagere, hvor materiale med videoklip og beskrivelser overdrages. Den nye klasselærer følger op efter skolestart. Der opleves tryghed hos eleven, forældre og professionelle. Overleveringen har været uproblematisk.

Rudolf Steiner-Skolen i Århus

Specialklasserne på Rudolf Steiner-Skolen i Århus er et heldagstilbud for børn med vidtgående generelle indlæringsvanskeligheder. Der undervises fra 1. til 10. klassetrin. Skole og fritidsordning fletter sig ind i hinanden, således at det enkelte barn får et trygt og forudsigeligt sammenhængende dagsforløb.

Strandvejen 98 • 8000 Århus C • Telefon 86 14 01 30
specialklasserne@sydskolen.dk • www.sydskolen.dk

Mønsted Turistbusser

Vi tilbyder alle former for buskørsel i ind og udland
Vi har busser fra 10 - 57 pers.
Nu også stor liftbus op til 10 kørestole + 20 - 22 pers

Kontakt os for et godt tilbud, På
monsted@monsted-turistbusser.dk

Tlf. 86 64 52 44 fax 86 64 54 98
Fuglevænget 22, Mønsted - 8800 Viborg

Autismecenter Nord-Bo

- Dagtilbud/STU
- Botilbud
- Beskyttet beskæftigelse
- Rådgivning
- Kurser

Tlf.: 98 27 90 02
www.nordbo.dk

bago-line

Bageriindretning
Butiksindretning

Bagerimaskiner
Service

ideal-line

Industrielle anlæg til overfladebehandling

Find os på
facebook

www.bago-line.dk
Tel: +45 6261 6666

www.ideal-line.com
Tel: +45 6261 6125

STU Chaplin

Bo træning og uddannelse i dejlige omgivelser i Helsingør centrum.

Uddannelse med højt fagligt niveau:
Cafe, køkken, butik og servicelinjen.

Yderligere har vi kreativt team og pedel team

Henvendelse til Pernille Norre,
23 49 92 91. @: pernille@chaplin.as

Find mere info på STU Chaplin:
www.chaplin.as / www.cafechaplin.dk

23 49 92 91 mail: pernille@chaplin.as

ADVOKATFIRMAET VIUFF & BILDE JØRGENSEN

Danmarksgade 18, 7000 Fredericia

Telefon **75 93 11 00**

Telefax 75 92 16 77

Advokat Palle Viuff (H)

Advokat Jens Bilde Jørgensen (H)

www.viuff-bilde.dk

Montana

montana.dk

DEBAT

om Katrinehaven og omsorgsfabrikkerne

I LEV Bladet nr. 4 bragte vi et stort tema om de nye store og institutionslignende boligbyggerier til mennesker med udviklingshæmning, der i øjeblikket skyder op flere steder i landet. Tema-artiklerne havde som samlet overskrift "Omsorgsfabrikkerne" og tog udgangspunkt i Katrinehaven – en ny boenhed i Viborg med plads til 60 beboere.

Vi har modtaget flere reaktioner på artiklerne, herunder to debatindlæg, som vi bringer på disse sider. Men indlæggene er ikke fuldt dækkende for reaktionerne.

Jeg har således modtaget kritiske reaktioner på mail fra to pårørende til beboere i Katrinehaven samt fra en kommunalpolitiker fra Viborg. Heri er hovedbudskabet, at man synes, artiklerne om Katrinehaven var alt for kritiske og ensidige i beskrivelsen af bebyggelsen. Der burde også have været mulighed for, at mere positive pårørende kunne komme til orde – og artiklerne opleves som kritiske i forhold til personalet, hvilket man synes er urimeligt.

Hvis man ser på tværs af den samlede temadækning om "omsorgsfabrikkerne", så synes jeg faktisk, at

mere positive pårørende-synspunkter kommer til udtryk. Og formanden for socialudvalget i Viborg får bestemt også mulighed for at understrege, at der også findes pårørende til beboere i Katrinehaven med et positivt syn på bostedet.

Men som jeg skrev i kommentaren til artiklerne, så vil jeg gerne anerkende, at det kan være dilemmafyldt at kritisere et byggeri, som skal være nogle borgers hjem de næste mange år. På den anden side, så synes jeg, det er nødvendigt at få et mere detaljeret indblik i de nye institutionslignende byggers karakter. Og det indblik synes jeg faktisk artiklerne gav.

Jeg håber, at det var helt klart af min kommentar i bladet, at LEVs kritik i forhold til Katrinehaven – og de øvrige lignende byggerier, som vi ser er undervejs andre steder i lan-

det – er en kritik af de politiske og administrative beslutninger bag byggerierne. Det er ikke en kritik af personalet. Det er bestemt min overbevisning, at personalet gør, hvad de kan for at levere en god indsats inden for de vilkår, som de bliver givet.

Jeg synes, det er vigtigt med denne debat, og håber den vil fortsætte fremover.

Alle artiklerne fra LEV Bladet nr. 4 om Katrinehaven og omsorgsfabrikkerne kan læses på lev.dk.

Katrinehaven SYD

Kommentar til artiklerne om "omsorgsfabrikkerne" i LEV Bladet nr. 4

Tanker i forhold til byggerier som Katrinehaven

Jeg bor i nærheden af Irlandsvej på Amager og kører jævnligt forbi den tidligere store institution Sundbyvang. Nu er den under nedrivning. I stedet bygges der på matriklen et antal plejeboliger blandet med almennyttige boliger og familieboliger. En af mine bekendte har været så heldig at kunne leje en af familieboligerne til sig selv og sine tre børn. Da jeg en dag kørte forbi byggepladsen med mine børnebørn, fortalte jeg, at det var der, min bekendte skulle bo. "Skal han bo sammen med de sindssyge", spurgte Hugo på ti år med alle tegn på forbavselse. Dette barnlige udsagn siger noget om, hvad der er på spil, når der opføres store, samlede boligkomplekser til mennesker med bestemte diagnoser, uanset hvordan det moderne byggeri tager sig ud. Det får et præg som afsondret område i den almene bevidsthed – ikke kun hos børn og barnlige sjæle.

I 1976 udkom på Informations Forlag bogen "Irlandsvej – og hvad så?" som kulmination på en lang tids kritik af,

at man i en periode, hvor ideologien handlede om normalisering for mennesker med udviklingshæmning, opførte to nye store institutioner på Irlandsvej (Sundbyvang) og i Næstved. På samme måde kan man i dag overveje, hvordan sammenhængen mellem inklusionsbegrebet og opbygningen af store, samlede botilbud til mennesker med udviklingshæmning egentlig er. Nedlæggelsen af små bofællesskaber til fordel for større enheder er, når vi ser bagom de smukke ord, et historisk tilbageskridt i min optik. "Skønt næsten alle debattører påberåber sig, at det er de åndssvages ve og vel, der er tale om, er det meget få argumenter, der beskæftiger sig hermed", stod der i forordet til bogen om Irlandsvej i 1976 (Jon Hald m.fl, Informations Forlag 1976). Der er dog den forskel fra dengang og nu, at i 1976 gik Landsforeningen LEV ind for byggerierne på Irlandsvej og i Næstved ud fra en argumentation om, at de byggerier i hvert fald var bedre end de gamle nedslidte institutioner som Ebberødgård og Karens Minde. I dag er LEV imod botilbud af den størrelse som Katrinehaven repræsenterer. Det må betyde, at der hos LEV er usikkerhed om, hvor vidt Katrinehaven er et bedre tilbud end de små bofællesskaber, som hidtil havde været de kommende beboeres hjem, men som nu nedlægges.

Mange er enige om, at store institutioner

er af det onde, hvis man skal se på det som en socialpædagogisk- og behandlingsinstitution. Vi må derfor kræve, at der ikke bliver bygget flere af disse store institutioner, men institutioner der gør det muligt for de åndssvage at leve en tilværelse

så nær det normale som muligt," sagde omsorgsassistent Kirsten Marie Hansen fra Ebberødgård ved en Høring om Åndssvagefor sorgen, januar 1978 (Samlerens Orienterings Serie 1978).

På baggrund af høringen og den

tids diskurs udvikledes i årene efter en tiltagende mængde af små boenheder, hvis opgave det var at tage vare på det almene og hjemlige for de mennesker, der boede i boenheden, på en anden måde, end det havde været muligt på de store institutioner. Det vil konkret sige mulighed for spontane oplevelser, for fælles indkøb og madlavning, for koordinering af arbejde og fritid og for en individualiserende udvikling af dagligdagen alt efter, hvilke menneskers hjem, det drejede sig om.

Det, der for mig gør læsningen af artiklerne om Katrinehaven skræmmende, er for det første spørgsmålet om, i hvilket omfang beboerne selv har ønsket at forlade deres hidtidige hjem og få et nyt, for det andet spørgsmålet om det overhovedet er muligt at undgå institutionslogikken, når man genopfører en form for moderne institution og for det tredje spørgsmålet om, hvilken form

Nedlæggelsen af små bofællesskaber til fordel for større enheder er, når vi ser bagom de smukke ord, et historisk tilbageskridt i min optik

AF SVEND-ÅGE BRUUN ■

Kommentar til artiklerne om "omsorgsfabrikkerne" i LEV Bladet nr. 4

Ønskes: Mere fokus på familiært fællesskab og sund livsstil

for historiebevidsthed, de besluttende myndigheder er i besiddelse af.

"Hvad er der galt med institutionerne" hedder en lille bog, der er skrevet af Henning Sletved og Henrik Haubro i 1985 (Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg 1985). Her skelnes der mellem *boligkultur* og *institutionskultur*:

- I institutionskulturen er der en hierarkisk magtfordeling. Beslutninger træffes af personer, der oplever at have et ansvar overfor systemet. Styringen er bundet til tildeling af ressourcer "og den er bestemmende for udformningen af alle tiltag, der kan tænkes at ændre væsentligt ved institutionens indre struktur. Det vil f.eks. sige beboernes ressourceforbrug og frihedsgrader i forhold til egne ønsker og samvær med andre" (Sletved og Haubro s. 52).
- I boligkulturen er der en anden magtfordeling og andre styringsprocesser. "Den magt, der muligvis bliver anvendt til at træffe beslutninger og udføre dem inden for en boliggruppe, fordeles altid mellem gruppens egne medlemmer og vil ofte skifte person fra emne til emne, der skal tages stilling til" [...] "Beslutningsprocesserne i boligkulturens grupper bliver derfor altid gennemført med den gruppe personer, der også har ansvar over for hinanden for, at beslutningerne bliver ført ud i livet" (Sletved og Haubro s. 52).

I forhold til det, er det vel relevant at spørge, hvilken kultur det er muligt at udvikle i Katrinehaven under de givne rammer?

Unge udviklingshæmmede, der flytter hjemmefra, placeres i dag ofte enten i egen lejlighed med støtte eller på større bosteder, som er institutionslignende bygninger, også omtalt som "omsorgsfabrikker" i forrige udgave af LEV Bladet (nr. 4). Som anført "indrettes lejlighederne, så de mere ligner et plejehjem end et "hjem", og maden bringes fra centralkøkkener".

Der er også eksempler på, at unge har meget høje huslejudgifter, da boligerne er opført som alment boligbyggeri.

Denne udvikling tilgodeser ikke altid udviklingshæmmede, og deres ønsker til et "hjem" og et økonomisk råderum til at have et aktivt liv. Derfor vil vi oprette et bofælleskab, hvor værdier som sund livsstil, familiært samvær og fokus på den enkeltes behov skal vægtes højt.

Som forældre til to udviklingshæmmede unge mennesker vil vi forsøge at imødegå den omtalte udviklingstendens. Vi har derfor indsendt en ansøgning til Vejle Kommune for at oprette et nyt bofælleskab. Her skal der være fokus på nærvær og ikke mindst en sund livsstil,

da en anden tendens ofte er, at mange bliver overvægtige. Som medstiftere af et bofælleskab har vi mulighed for at skabe en boform, som vi mener, er det optimale for vores unge mennesker og ansætte det pædagogiske personale, som har de samme ønsker og værdier.

Vi har fundet "huset", som kan rumme vores bofælleskab, hvor der kan bo ni unge mennesker mellem 18–30 år, og mangler nu "kun" at finde andre beboere, som også ønsker at bo et sted, hvor der både er fokus på den enkeltes behov samtidig med, at der også er "en familie", som kan danne rammen om det sociale liv. Vi er helt sikre på, at der er andre, både udviklingshæmmede og deres pårørende, som vil være med til at imødegå den generelle samfunds tendens og håber derfor, at vi kan indvie det nye bofællesskab i januar 2014.

Kontakt os gerne for mere information:
Gitte og Svend-Åge Bruun:
Tlf: 40136203, mail: bruun@post.tele.dk

Kirsten og Johannes Tästensen:
Tlf: 40812893 - 40542590,
mail: johst@profibermail.dk,
kirstenm@profibermail.dk

Denne udvikling tilgodeser ikke altid udviklingshæmmede, og deres ønsker til et "hjem" og et økonomisk råderum til at have et aktivt liv

Omsorgsfabrikkerne

10.676

medicinfejl

Ny undersøgelse viser, at der er store problemer med håndteringen af medicin til mennesker, der bor i botilbud. Årsagen til problemerne er ofte en dagligdag med travlhed og forvirring, som gør, at personalet mister fokus.

Mangelfuld uddannelse spiller også ind

En pædagog kom til at give en beboer i et botilbud en anden beboers medicin. Fejlen skete, fordi beboerens pilleæske stod under en anden beboers navn på hylden, og fordi pædagogen ikke fik tjekket navnet.

Den form for fejlmedicinering kan i værste fald medføre dødsfald. Enten fordi den beboer, som skulle have haft medicinen, ikke får den – eller fordi den, som får medicinen, ved en fejl ikke kan tåle den.

Og dødsfald sker faktisk. Imellem september 2010 og april 2013 har Patientombuddet fået to indberetninger som karakteriseres som dødelige på grund af såkaldt utilsigtede hændelser med medicinen. Og i det ene af disse tilfælde døde beboeren rent faktisk. Derudover var der 82 "alvorlige hændelser", hvor en beboer måske med vilje har taget for meget medicin eller måske slet ikke fået sin medicin. Det viser en ny undersøgelse fra Patientombuddet, som er baseret på indberetninger fra landets botilbud til mennesker med handicap. Hvis man ser på det samlede antal utilsigtede hændelser er problemer med

medicinhandteringen nærmest en dagligdags foreteelse i mange botilbud.

Patientombuddets rapport viser, at der fra 2010-2013 var i alt 10.676 "afsluttede rapporter om utilsigtede hændelser". Langt de fleste hændelser er ikke karakteriseret som alvorlige. Typisk drejer fejlen sig om udlevering af forkert dosis eller tidspunkt (4.276 sager).

Men den samlede konklusion er, at arbejdet med at give beboerne medicin er et område, hvor der er et stort behov for at stramme op og styrke indsatsen.

At medicin til den målgruppe, der indgår i Patientombuddets undersøgelse, er et kompliceret felt understreges af, at 150 lægemidler kunne knyttes til de 82 alvorlige hændelser og de to hændelser med dødelig udgang. Typisk var der tale om lægemidler mod psykose og epilepsi.

DET DAGLIGE KAOS

Årsagerne til de mange problemer er ifølge Patientombuddets opgørelse først og fremmest en dagligdag i et botilbud

præget af forstyrrelser og forvirring for personalet. Rapporten nævner en række eksempler på daglige forstyrrelser, her er et af dem:

"To styk medicinglas forbyttes, da telefonen ringer på kontoret, hvor jeg går med glassene i hånden. Jeg går på kontoret og stiller det forkerte glas på bakke til borger 1. Hun når at indtage pillerne før fejlen opdages af borger 2, som har fået borger 1's kalktilskud i stedet for sin metformin-pille mod sukkersyge."

De fleste af de i alt 82 alvorlige fejl er netop sket i forbindelse med administration af medicinen – det vil sige, hvor personalet udleverer medicinen samt hjælper beboeren med at indtage medicin og observerer ham eller hende. Derudover sker der også fejl i forbindelse med medicinindtagelsen – for eksempel hvis beboeren glemmer at tage sin medicin eller måske nægter at tage den.

Medicin kan have en helt afgørende betydning for en beboers livskvalitet. For slet ikke at tale om risikoen for livstruende følgevirkninger, hvis håndteringen

af medicinen kikser. I LEV er man derfor tilfreds med, at der med indberetningen af utilsigtede hændelser skabes synlighed om udfordringerne med medicineringen i botilbud. For viden om problemerne er en forudsætning for at kunne sætte ind og styrke indsatsen.

- Vi ved fra vores telefonrådgivning, at det er et stort problem, ja faktisk har vi en formodning om, at det er betydeligt større end tallene fra Patientombuddets rapport viser. For eksempel har vi kendskab til mindst to dødsfald i rapportens periode, som kan relateres til medicin. Men de er ikke med i rapporten og

altså ikke blevet indrapporteret. Det vil sige, at der er et mørketal – altså at det reelle antal alvorlige eller dødelige hændelser kan være en del større end det, som rapporten viser.

- Indberetningen af de utilsigtede hændelser er super vigtigt. Men der skal sættes mere pres på og skabes mere opmærksomhed, så vi kan få nedbragt mørketallet, siger LEVs landsformand Sytter Kristensen.

UDLEVERING AF MEDICIN – SÅDAN UNDGÅS FEJL

Formålet med indberetningerne af de utilsigtede hændelser – og med Patientombuddets opgørelse – er først og fremmest læring: Hvor opstår fejlene, og hvordan kan vi blive bedre til at undgå dem i fremtiden.

Patientombuddets rapport har forskellige anbefalinger i forhold til at håndtere de problemstillinger, rapporten omtaler. I forhold til udlevering af medicin foreslås blandt andet rutiner med dobbelttjek og kollegatjek, for at sikre, at den person, som skal have den enkelte medicinbeholder, får den rigtige, og at der er det rigtige antal tabletter på medicinlisten og det rigtige antal i doseringsæskerne. Ombuddet nævner blandt andet, at man som på sygehusene kan tænke i "afbrydelsesfrie zoner", da travlhed og forstyrrelser ofte er årsag til de

utilsigtede hændelser. Ifølge Sundhedsstyrelsens "Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler" er det ledelsens ansvar, at medicin håndtering så vidt muligt kan foregå uforstyrret.

Desuden pointeres det, at det er vigtigt, at personalet ved, at de har pligt til at frasige sig en opgave, hvis de ikke føler, de kan varetage den forsvarligt – herunder, hvis man ikke er i stand til at sikre den nødvendige observation, når medicinen gives, eller hvis de i øvrigt ikke er uddannet godt nok til opgaven.

Medicin håndteringen bliver på de fleste botilbud varetaget af pædagoger. De skal håndtere en blandet beboergruppe, som kan have en meget varieret og kompleks medicinsk behandling – måske får nogle beboere mange slags medicin, hvilket øger risikoen for bivirkninger.

Som en medarbejder på et bosted udtalte i forbindelse med et pilotprojekt (som Danske Handicaporganisationer stod bag) om medicineringen på botilbud, så er "det et kæmpe ansvar, og vi kan rent faktisk slå folk ihjel, hvis vi gør noget forkert. Og vi har ingen udannelse".

I sidste ende er det dog lægerne, der udskriver medicinen, som har ansvaret for at sikre sig, at den enkelte person får den rigtige medicin og i den rigtige mængde. Og det ansvar skal styrkes, mener Sytter Kristensen:

- Rapporten viser klart et behov for bedre opfølgning på den medicin, borgerne modtager. Lægerne - det vil ofte sige psykiaterne – skal leve op til deres opfølgingspligt. Er det den rigtige medicin? Passer den sammen med øvrig medicin? Hvordan med bivirkninger? Osv. Som læge kan man ikke bare udskrive en recept på så farlig medicin, som vi her taler om, og så bare overlade hele ansvaret til personalet i bosteder i årevis uden at følge op.

- Det er først og fremmest skidt for beboerne, men det sætter også personalet i bostederne i en helt urimelig position. Det er også derfor vi i LEV i mange år har arbejdet for årlige medicingennemgang for disse borgere - gerne i forbindelse med et generelt sundhedstjek. Og den gennemgang skal foretages af

sundhedsfagligt personale med de rette kompetencer – ikke af socialpædagoger.

Dermed er Sytter Kristensen på linje med nogle af de konkrete forslag til den bedst mulige håndtering af medicin, som listes op i DH's pilotprojekt. Her anbefales der nemlig tilbud om årlig medicingennemgang som led i et årligt sundhedstjek. Specialuddannede farmaceuter fra de lokale apoteker eller regioner/kommuner kan udføre medicingennemgangene, som lægerne derefter skal følge op på som del af et bredere sundhedstjek. Desuden anbefales det, at alt personale, der håndterer medicin, bør have bestået et medicinkursus med et vist minimumsindhold, og kompetencerne skal løbende vedligeholdes.

PÅRØRENDE OG BORGERNE SELV SKAL UD AF BUSKEN

De utilsigtede hændelser, der indgår i Patiensombuddets undersøgelse, stammer næsten udelukkende fra indberetninger fra personalet. Kun lidt over en procent stammer fra beboerne selv eller fra deres pårørende.

Men da de pårørende og beboerne kan ligge inde med en vigtig viden, arbejder man i flere regioner og kommuner på at få informeret pårørende og patienter om deres mulighed for at rapportere.

HVAD ER PATIENTOMBUDET

Patientombuddet fungerer som én samlet indgang for patienter, som ønsker at klage over den faglige behandling i det danske sundhedsvæsen.

Patientombuddet varetager blandt andet den centrale administration af rapporteringssystemet for utilsigtede hændelser i sundhedsvæsenet og bidrager til, at viden om utilsigtede hændelser og viden fra patient- og erstatningssager benyttes forebyggende.

Læs mere på patientombuddet.dk – herunder også hele rapporten om medicinering i botilbud.

FRA gammel TIL ny FØRTIDSPENSION?

Har du stadig ikke taget stilling? Så tag det bare roligt – der er stadig god tid til at beslutte sig, og et skifte vil kun kunne betale sig for meget få mennesker med udviklingshæmning

Kun meget få mennesker med udviklingshæmning vil få fordel af at skifte fra den gamle ordning til den nye. Så hvis du er i tvivl, så sørg for at få det undersøgt grundigt. Få eventuelt en til at hjælpe dig.

Får du højeste førtidspension på den gamle ordning, kan det helt sikkert ikke betale sig for dig at skifte og på mellemste, almindelig eller forhøjet almindelig førtidspension er det kun i meget specielle tilfælde, at det vil kunne betale sig. Og selv i disse tilfælde skal man tænke sig ekstra grundigt om, da man samtidigt frasiger sig muligheden for tillæg – også i fremtiden. Så man skal føle sig meget sikker på at ens handicap ikke bliver større.

Hvis du ingenting foretager dig, så vil din pension fortsætte som hidtil, og det vil i langt de fleste tilfælde være det rigtige valg!

SE MERE PÅ BORGER.DK

Hvis du har adgang til nettet, kan du få hjælp til at beslutte dig på borger.dk/omvalg

Her kan du:

- logge på med NemID og se en beregning, der viser, hvad du får i førtidspension, hvis du skifter til de nye regler
- læse mere om, hvad du skal være opmærksom på, inden du beslutter, om du vil skifte.

HVIS DU HAR BRUG FOR HJÆLP

Hvis du har brug for hjælp til din beregning, eller du har andre spørgsmål, kan du ringe til Udbetaling Danmark på telefon 7012 8061. Har du ikke mulighed for at ringe, kan du henvende dig i din kommune. Læs mere på borger.dk/omvalg.

DU SKAL VÆRE OPMÆRKSOM PÅ, AT...

- Hvis du i dag får højeste førtidspension, vil du sandsynligvis få mindre udbetalt, hvis du skifter.

”Hvis du ingenting foretager dig, så vil din pension fortsætte som hidtil og det vil i langt de fleste tilfælde være det rigtige valg!”

Får du i dag forhøjet almindelig førtidspension eller mellemste førtidspension, er der mulighed for, at du får mere i førtidspension, hvis du skifter til de nye regler. Men du skal være klar over, at dine rettigheder og eventuelle tillæg bliver påvirket, hvis du skifter til de nye regler. I følge LEVs beregninger kan det stort set ikke betale sig for nogen mennesker med udviklingshæmning af skifte til de nye regler.

- Det er vigtigt, at du nøje overvejer dit valg, da det kan få stor betydning for din økonomi.
- Det kan være svært at overskue, om det vil være en fordel at skifte. Derfor er det en god idé at tale med andre om det, før du beslutter dig.
- Udbetaling Danmark og din kommune kan hjælpe dig med oplysninger, men de må ikke ”vælge for dig”.

NYT INFORMATIONS- MATERIALE OM HÅNDBLING AF ØKONOMI FOR PERSONER MED NEDSAT FUNKTIONSEVNE

Socialstyrelsen har udgivet et nyt informationsmateriale om betaling, administration og opbevaring mv. af midler for personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne

Materialet samler information om gældende regler på området og kan være til inspiration for kommuner, når de fastlægger interne retningslinjer for håndtering af økonomi.

Informationsmaterialet kan desuden anvendes af fagpersoner, når de i det daglige møder praktiske og retlige problemer omkring håndtering af midler for personer, der ikke selv er stand til at administrere deres egen økonomi. Også borgere og pårørende kan finde viden om gældende regler på området. Der vil ultimo august/primo september komme udgaver specifikt rettet mod borgerne selv, henholdsvis pårørende til borgerne.

Informationsmaterialet beskriver blandt andet, hvad der skal til for at lave en aftale eller en fuldmagt, hvordan reglerne er for NemID, netbank, hævekort mv. og hvordan reglerne er for administrationsaftaler og værgemål. Beskrivelserne er desuden illustreret ved en række eksempler og cases.

Informationsmaterialet er en opdatering og videreudvikling af den nu ophævede ”Vejledning om betaling, administration og opbevaring mv. af midler for personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne”.

Hent materialet her: <http://shop.socialstyrelsen.dk/products/informationsmateriale-om-betaling-administration-og-opbevaring-mv-af-midler-for-personer-med-nedsat-fysisk-eller-psykisk-funktionsevne>

HVIS VIL VIDE MERE...

Social- og Integrationsministeriet udgav i december 2012 en rapport om etisk håndtering af beboermidler og udvikling af beboernes økonomiske handlekompetence. Formålet med rapporten var at inspirere til, hvordan man lokalt på botilbud kan arbejde med området.

Hent rapporten her: <http://www.sm.dk/Publikationer/Sider/VisPublikation.aspx?Publication=711>

LIGHED I SUNDHED – HANDICAP ELLER EJ

LEVS LANDSKONFERENCE 2013
8. NOVEMBER 2013

Alle har krav på den samme adgang til sundhed – og ikke bare på papiret. Det mål er der bred enighed om. Men når det gælder mennesker med udviklingshæmning, er der desværre stadig et stykke vej, før vi er i mål.

Med LEVs Landskonference 2013 sætter vi spot på, hvordan vi giver mennesker med udviklingshæmning de samme muligheder for at få et langt, godt og sundt liv som alle andre. Konferencen undersøger årsagerne til den manglende lighed i sundhed og giver konkrete bud på nogle af løsningerne. Sidst men ikke mindst udfordrer vi den politiske vilje til at tage ansvar og skabe mere lighed i sundhed – uanset handicap.

Konferencens mål er at formidle viden og pege på løsninger til gavn for mennesker med udviklingshæmning. Og

i LEV tror vi på, at nøglen er dialog på tværs af sundheds- og socialområdet. Og vi håber på bred faglig og politisk deltagelse fra begge sektorer.

Det er veldokumenteret, at mennesker med udviklingshæmning langt fra altid har den samme adgang til sundhedssystemet, som alle andre borgere. Deres handicap – og nogle gange også den måde vi tilrettelægger hjælpen på – står alt for ofte i vejen.

Regeringen har med sundhedsminister Astrid Krag i spidsen sat fokus på ulighed i sundhed. Det er der mange grunde til at gøre. Og med sundhedsministerens udpegning af LEVs landsformand til lighedsambassadør er der sendt et stærkt signal om, at vi også skal bekæmpe handicapbetinget ulighed i sundhed.

MÅLGRUPPER FOR KONFERENCEN
Pårørende til mennesker med udviklingshæmning, ansatte i kommunale sundheds- og socialforvaltninger, pædagoger, praktiserende læger, ansatte i kommunale sundhedscentre m.fl.

SÆT KRYDS I KALENDEREN
Programmet for konferencen er under udarbejdelse. Men du vil både få mulighed for at møde – og komme i dialog med – eksperter, fagfolk fra både sundheds- og socialområdet og lokal- og landspolitikere.

Sæt kryds i kalenderen – og hold øje med LEVs hjemmeside, hvor der snart er mere information om program og mulighed for at tilmelde sig.

**STED: SCANDIC KOLDING
TILMELDING: PÅ LEV.DK**

»Alle har ret til et fedt højskoleophold«

Her bliver
ALLE
set og hørt

Venskaber, oplevelser og udfordringer

Slanke- linjen

Livsglæde
Spis sundt
Dyrk sjov motion

Den praktiske linje

er bl.a.
Have og Natur
Cykelværksted
IT- og
medieværksted

STU

Klar til at flytte
hjemmefra
Leve sundt og
selvstændigt

Højskole er også

Friluftsliv
Musik · Drama
Billedkunst

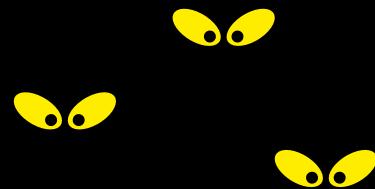

Djurslands Folkehøjskole

En højskole for alle - også for udviklingshæmmede

www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 · Tirstrup · 8400 Ebeltoft · Telefon: 87 52 91 20 · post@djfh.dk

Nedlæggelse af nattevagten på et bosted gav næsten tre års kamp for forældrene. Sagen endte godt, men er samtidig historien om, hvor ineffektive systemer kan være

Nok er

I juli måned 2010 modtog pårørende til beboerne i opgangsfællesskabet Pallesvej på Amager et brev, skrevet af centerlederen, hvor det blev meddelt, at nattevagten skulle nedlægges, og at funktionen skulle overgives til et nærliggende andet bosted. Dermed skulle beboerne om natten ringe for at få hjælp til den tryghed, de havde behov for. For nogle beboere gik vejen til nattevagten via deres pårørende, viste det sig senere.

Denne meddelelse kom som et chok for forældrene, fordi for de fleste af beboerne var den tryghed, nattevagtfunktionen gav, en nødvendighed for, at de kunne klare sig i deres hjem. Else Olsen, mor til en af beboerne, reagerede med det samme, og med en yderst velformuleret klage, indledte hun en kamp, der kom til at vare i næsten tre år.

PETERS HISTORIE

Jeg mødes med Else Olsen, mor til Peter. Peter er 41 år og havde i 2010, hvor nattevagten blev nedlagt, boet på Pallesvej i ti år.

Peter var engang et relativt velfungerende menneske med udviklingshæmning, der kunne bestride et beskyttet fuldtidsjob som gartner på Sundbyvang. Men da hans far for 20 år siden blev ramt af en kræftsygdom, blev han meget påvirket af situationen. Sygdomsforløbet blev relativt kort, faderen døde efter kun 15 måneders sygdom. Peter kunne ikke kapere, at hans far ikke var der mere.

Han havde med ængstelse fulgt med i sygdomsforløbet og kunne godt se, hvor syg hans far var. Men han fastholdt, at "far dør ikke", og selv om han blev forberedt på, at "far kan dø af det", kunne han ikke acceptere det.

I tiden efter faderens død var Peter meget vred, gal og aggressiv på alt og alle. Han kunne råbe og skrike, når han gik ude i byen.

- Jeg tror på en måde, han følte sig svigtet, siger Else Olsen, og fortsætter: - Dengang var der ikke sorg-hjælp. Det endte med, at Peter blev indlagt på en psykiatrisk afdeling og blev medicineret. Han bliver udskrevet,

da der er fundet en balance med medicinen. Men chokket eller sorgen eller begge dele tilsammen med en nyskabt usikkerhed på, hvad livet kan byde på, betyder, at Peter ikke mere er en relativt velfungerende ung mand. Angsten gnaver nu også i hans sjæl.

Peter boede fortsat hjemme, men en dag sagde han, at han godt ville bo for sig selv. Han fik en to-værelses lejlighed i et opgangsfællesskab, hvor der var pædagoger i dagtimerne frem til kl. 20.00.

Han havde lejligheden i fire år. Det gik godt i starten, de to første år brugte han lejligheden som sin bolig, men undervejs blev han bange for at bo der. Han var bange for at være alene i lejligheden om natten, han hørte farlige lyde og så syner. Han begyndte at gå hjem til sin mor, når det var ved at blive mørkt, og de sidste to år boede han hos moren. Han turde og kunne vel heller ikke bo der, når natten nærmede sig, og der ikke

var en, der kunne formidle den tryghed, han havde brug for.

Efter et par års ventetid fik han i 2000 tilbudt en bolig på Pallesvej, hvor der var døgnbemanding. Peter befandt sig godt på Pallesvej med de fortræde-

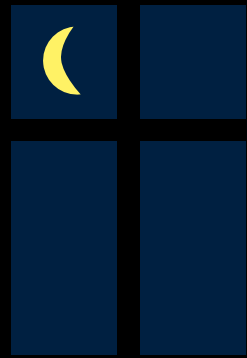
ligheder, der kan være, når man bor i bofællesskab. Han fik med tiden en et-værelses lejlighed med minikøkken og eget bad og toilet. Men angsten sidder stadig i kroppen, han vil gerne flytte hjem til sin mor, måske fordi han er angst for, at hun også vil dø, og så er der jo god plads, siger han.

Men Else Olsen holder fast - når man er voksen, skal man bo for sig selv, og selv om hun ikke siger det højt, så kan man med alderen blive indhentet af sygdom

Han begyndte at gå hjem til sin mor, når det var ved at blive mørkt, og de sidste to år boede han hos moren.

Han turde og kunne vel heller ikke bo der, når natten nærmede sig, og der ikke var en, der kunne formidle den tryghed, han havde brug for.

MOJ

og svagelighed, så på et tidspunkt skal han jo flytte til sit eget.

TRYGHED

Det at flytte hjemmefra til egen bolig og bo for sig selv og føle sig tryk, det kan tage mange år at lære og acceptere, ikke mindst fordi der er så mange nye mennesker, man skal forholde sig til. Peter vænnede sig til det, og klarede det, fordi han kunne klare nætterne, når der var en, der kunne holde øje med ham. Han følte sig tryk i sin bolig. Else Olsen fortæller om en interessant iagttagelse. På et tidspunkt i forløbet er der nu en sovende nattevagt. Det er hun utilfreds med, men Peter svarer, at det er OK og hyggeligt, for når nattevagten ligger i sin seng, så går hun ikke sin vej. Det er den utrygges særlige logik: Jeg ved, hvor jeg har deponeret min tryk. På Pallesvej er der brug for nattevagt, det er forældrene enige om. Faktisk var der en beboer, der ikke sov om natten i årene, hvor der ikke var nattevagt.

Else Olsen skrev tilbage til centerchefen, at Peter havde boet på Pallesvej i ti år, "at han bliver angst og utryk, hvis der ikke er personale til stede især i aften- og nattetimerne. Peter reagerer ved at forlade sit bosted og søge hjem til mig, og at han vil gå, uanset om det er aften eller nat"... "Det er meget vigtigt, at man tænker på beboernes tryk. Der opstår ofte kontroverser og "ulvetimer", når de er sammen. Dette kan måske skyldes sammensætningen af beboere,

for eksempel deres forskellige sind og alder, måske også personaleudskiftning, samt manglende plads til syv beboere og personale i en lille fællestue. Når disse situationer opstår, bliver beboerne meget utryk og urolige, og hvis de har været fuldstændig kørt op, er det uforvarsligt at lade dem være alene om natten!!!"

Og det viste sig, at Peter faktisk blev mere utryk, og at han i denne periode søgte hjem til sin mor, når natten nærmede sig. Klagen, der blev sendt en uge efter meddelelsen om nattevagts ophør, blev det første papir af mange. For der skulle gå næsten tre år, før sagen fik sin afslutning.

INEFFEKTIVITET

Den lange sagsbehandlingstid skyldes ikke, at nogen er forsætligt onde eller uduelige, men er historien om, hvor ineffektive systemer kan være, når de er under hurtige forandringer på grund af omstruktureringer, besparelser og personaleudskiftninger. Centerchefen bliver langtidssyg, andre tager over, forventning om endelige løsninger på personalesituationen og den administrative struktur forsinker sagen, så langt de fleste papirer handler om at finde og genoptage sagen, om mødeindkaldelse for at genopfriske sagen, om at finde det juridiske holdepunkt, om hvilke paragraffer, der skal have forrang for forståelsen af den faglige og menneskelige historie, Else Olsen fortæller kommunen.

Else Olsen

Else Olsen har fået noget ud af at klage. Pallesvej har fra 1. maj 2013 fået en nattevagt.

- Dengang for næsten tre år siden fik jeg en følelse af "nok er nok". Jeg følte mig som en løvemor, og begyndte med det samme at skrive ned. Det kan betale sig at kæmpe. Tre år har været en lang og barsk omgang, for enhver kunne jo se betydningen, når man fjernede en nattevagt. Man skal have overskud som forælder og ressourcer og vilje, for i et sådan forløb føler man sig ignoreret, og det tærer og fylder mere i en, end man regner med, siger Else Olsen.

Note: LEV København er ikke nævnt i artiklen, men har været inde i sagen efter anmodning fra moderen, der mener, at LEVs tilstedeværelse fremhævede sagens alvor.

Pamhulegård handicap venlig feriebolig

700 m² dejligt stort landhus beliggende på stor naturgrund i Pamhule midt i den smukke danske natur. Her er du tæt på skov, strand og vand. Huset ligger med skøn udsigt over Pamhule sø. Huset har 10 dobbelt værelser alle med eget badeværelse.

Husets samlingspunkt er det enorme køkkenalrum, som er indrettet med stort åbent køkken, stor spiseafdeling og i åben forbindelse med sofa/fjernsynsafdeling.

Tilhørende er stort pool rum med 60 m² stor pool med lille separat børnepool samt spa og sauna.

Inden for få km. afstand forefindes stor dyrehave samt skov. Kort afstand til domkirkebyen Haderslev med sine hyggelige gamle huse og stemningsfulde torv med små cafeer samt masser af gode shopping muligheder. Samtidig er der kort afstand til flere dejlige badestrande.

Huset er meget handicapvenligt uden trapper og der er skinne med hejs over poolen. Der er også toiletstol, lift samt toiletstøtte på toiletterne.

Huset udlejes på ugebasis med skiftedag lørdag. Prisen er DKK 16.500,- for oktober-marts. For øvrige mdr. er prisen DKK 19.000,- inkl. forbrug.

Få mere information på www.pamhulegaard.dk eller ring på 51 29 30 42 for nærmere information og booking.

Hvordan vælger man den rigtige skole til sit barn?

Rigtig mange forældre bruger en del energi på at tænke på skolevalg. Hvilken skole er den rigtige til deres barn? Hvilken profil har skolen? Osv. Sådan er det også for forældre til et barn med udviklingshæmning – forskellen er måske, at adgang til råd og vejledning er meget mindre, og at man som forældre i endnu højere grad er overladt til at stole på sin egen dømmekraft.

Sidste år gennemførte vi i LEV et kursus for forældre til børn og unge med udviklingshæmning. Kurset handlede om, hvordan man vælger den "rigtige" skole til sit barn. Kurset handlede ligeledes om, hvilke rettigheder man som forældre til et barn med udviklingshæmning, der er i den skolesøgende alder, har.

Kurset var en meget stor succes, så vi har søgt og fået bevilliget midler til at gentage succesen, denne gang som kursus/informationsmøder på hverdagsaftener. Vi har planlagt møderækken i samarbejde med vores lokale kredse, og vi har efter bedste evne forsøgt at dække Danmark, så alle kan være med.

PROGRAMMET FOR MØDET VIL VÆRE

- Overgangen fra børnehave til skole
- Forventninger til skoleverdenen
- De vigtige vurderinger i valget af skole
- Den perfekte skole for mit barn
- Hvor kan man søge hjælp

Alle møderne starter klokken 18.30 og fortsætter frem til 21.30.

MØDERNE FINDER STED

23/9	Brønderslev	Brønderslev Bibliotek, P N Jensens Plads 5, 9700 Brønderslev
24/9	Esbjerg	Daghøjskolen Sydvestjylland, Exnersgade 4, 6700 Esbjerg
25/9	Århus	Oplyses ved tilmelding
30/9	Aabenraa	Nygadehuset, Nygade 23 A, Aabenraa
1/10	Odense	Seniorhuset, Toldbodgade 2 i Odense
2/10	Næstved	Næstved Bibliotek, Kvægtorvet 4-6 i Næstved
3/10	Roskilde	Oven på Dom Apoteket, Algade 52 i Roskilde

TILMELDING

Tilmelding skal ske mindst to dage i forvejen til Christine Borchert på cb@lev.dk eller tlf. 3635 9696.

Her er feriehusene, hvor man føler sig velkommen med kørestol

Pragtfulde luksus Birksø bjælkehuse hvor der er kælet for detaljerne, for at give optimale forhold for handicappede. Opfylder alle tilgængelighedskrav for bevægelsehandicappede.

Samsø, Limfjorden, Falster
og Sjællands Odde

- 2 huse i Trend ved Limfjorden.
- 2 huse på Samsø - Sælvig og Nordby.
- 7 huse i Marielyst på Falster.
- 3 huse i Vig ved Sjællands Odde.

Her er tale om rigtig nybyggerstil, indrettet med tidens krav til luksus, og det meget rustikke materiale skaber en helt speciel atmosfære både ude og inde.

- Feriehusene er 108-124 m² + 6-20 m² overdækket terrasse.
- Plads til 6 (8) -10 (12) personer, heraf 2-6 kørestolsbrugere.
- Husene i Vig er 170 m² med 10 (12) sovepladser.

**Godkendt af
Dansk Handicap
Forbund**

“Besigtigelsen var en yderst positiv oplevelse, det bedste jeg har set i privat regi.”

Bygge og trafikpolitisk udvalg
Dansk Handicap Forbund

“Vi har besøgt stedet og kan stærkt anbefale dette, som må betragtes som et ferieparadis for kørestolsbrugere.”

John og Bjarne
Handi-Travel-Info

• Priser fra kr. 4.050/uge

Hvis du vil bygge dit eget handicapegnede hus kontakt:
Birksø Huse ApS Tlf. 86 84 58 18

Læs mere og se flere fotos på
www.cimbria-ferie.dk
Eller rekvirer brochure på
Tlf. 2673 6922

Cimbria Ferie · Linåvej 59 · Linå · 8600 Silkeborg · Tlf. 86 84 58 18 · Mobil 26 73 69 22

Foto: Laura Aggenæs

AF STIG CHRISTENSEN, ORGANISATIONSKONSULENT I LEV

Lis og Per Sørensen

Tættere på hvad der sker LOKALT

Ny LEV-kreds på Djursland vil tættere på medlemmerne og beslutningstagerne

I LEV har tendensen i de senere år været, at flere og flere kommunekredse bliver lagt sammen til fælleskommunekredse. Nogle af disse fælleskredse rummer forholdsvis mange kommuner. I LEV Aarhus/Norrdjurs/Syddjurs går man nu den anden vej og opdeler kredsen i henholdsvis en Aarhus- og en Djursland-afdeling.

Initiativtagerne er Lis og Per Sørensen fra Ryumgård på Djursland. De har oplevet flere sager, hvor de synes, det er vigtigt, at der er en dialog meget lokalt. Det har blandt andet været i

forbindelse med, at mange mennesker med udviklingshæmning ikke kunne komme på ferie, da kommunerne ikke ville betale for personalets løn under ferie, og man samtidigt opdagede at brugerbetaling heraf ikke var lovlig. Lis og Per mener, at afstanden til de lokale politikere er blevet for stor, da fælleskommunekredsen opfattes som hjemmehørende i Aarhus. Det sker helt naturligt, når én af tre kommuner er så stor i forhold til de øvrige kommuner.

Samtidigt kan det være vanskeligt at have en dagsorden for en fælleskommunekreds, der er relevant for alle. I LEV Aarhus/Norrdjurs/Syddjurs er der stor forskel på land og by. Lis Sørensen giver et eksempel:

- I Aarhus Kommune har man problemer med at finde boliger nok til udviklingshæmmede, mens der i Nord- og Syddjurs Kommuner er boliger nok.

GENERALFORSAMLING I SEPTEMBER

Der har tidligere været gjort forsøg på at danne en kreds på Djursland, men dengang var der ikke tilstrækkeligt opbakning. Men nu mener Lis og Per, at tiden moden. Der er det rette politiske fokus, og flere har på forhånd meddelt, at de vil gå ind i arbejdet.

Lis og Per Sørensen vil meget gerne have, at endnu flere bakker op om kredsen. Både i bestyrelsen og til andre frivillige opgaver. Der er nok at tage fat på.

- Mange politikere kender ikke målgruppen. Derfor er det vigtigt, at der er nogle som os til at hjælpe dem, siger Lis Sørensen.

Der afholdes stiftende generalforsamling onsdag den 18. september kl. 17.00 i Aktivitetscenter Marie Magdalene, Vestergade 116, Ryumgård. Alle interesserede er velkomne.

PARALYMPIC DAY SPECIAL

- for atleter med udviklingshandicap

Lørdag den 28. september 2013 på Campus i Odense fra kl. 10.00-15.00

Dansk Handicap Idræts-Forbund inviterer til Paralympic Day Special for børn og unge med et udviklingshandicap. Har du et særligt talent for idræt, kan du blive testet og rådgivet af landstrænere, og se hvor langt talentet rækker.

Test dig selv

På dagen kan du prøve kræfter med atletik, svømning eller bordtennis, der alle tre er paralympiske idrætter for mennesker med udviklingshandicap.

Formål

Atleter med udviklingshandicap har igen fået adgang til det allerstørste inden for handicapidrætten - De Paralympiske Lege. Foreløbig begrænser det sig til udvalgte discipliner i atletik (1.500 m løb, længdespring og kuglestød), svømning samt bordtennis. DHIF vil også gerne være repræsenteret ved De Paralympiske lege med atleter med udviklingshandicap. DHIF ønsker at rekruttere børn og unge, som har lysten, talentet og ambitionerne til at dyrke en af de tre idrætter på eliteniveau.

Sted

Lørdag den 28. september i Odense på Syddansk Universitetscenters idrætsanlæg kl. 10.00-15.00. Campusvej 55, 5230 Odense.
Det er gratis at deltage - inkl. let forplejning!

Krav

På dagen vil trænere og konsulenter vurdere, om deltagerne lever op til de mindstehandicap, som den Internationale Paralympiske Komite har besluttet for denne målgruppe. Ud over de rent idrætslige kvalifikationskrav må atleter med udviklingshandicap have en IQ på max.75, og det er en internationalt vedtaget norm, som vi ikke kan dispensere fra.

Yderligere oplysninger og tilmelding

Dansk Handicap Idræts-Forbund
v/ idrætskonsulent Jesper Hviid
Mobil: 40 15 76 60
E-mail: jhv@dhif.dk

Deadline for tilmelding: mandag 9/9 - 2013

Vi har 1 ledig plads!

Kollektivet RANUM

Personlig udvikling
Anerkendelse
Livskvalitet

Bo-, undervisnings- og arbejdstilbud for udviklingshæmmede

Kollektivet Ranum vægter det nære fællesskab i et kreativt og udviklende miljø, hvor beboere har indflydelse på eget liv.

Vestervang 9, 9681 Ranum
Tlf: 98 67 70 06
Mail: kontakt@kollektivetrinum.dk
www.kollektivetrinum.dk

BRUGER - HJÆLPER FORMIDLINGEN

VI TILBYDER:

- Gratis rekruttering
- Vikarservice
- Ledsageordningen
- Helhedsløsningen til hjælpeordninger
- Borgerstyret personlig assistance (BPA)
- Specialpædagogisk støtteordning (SPS)
- Særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)
- Alle administrative opgaver relateret til ovenstående

Ring og hør nærmere om, hvad vi kan tilbyde netop dig.

København: Tlf. 3634 7900
Århus: Tlf. 7026 2709
bht@formidlingen.dk
www.formidlingen.dk

BRUGER - HJÆLPER FORMIDLINGEN

NÅR DU HAR BRUG FOR HJÆLP

Hvad er TNI, og hvorfor arbejder vi ikke med det i Danmark?

BEHANDLING MED KOST OG KOSTTILSKUD ER VELDOKUMENTERET INTERNATIONALT, MEN DET DANSKE BEHANDLINGSSYSTEM VISER INGEN INTERESSE FOR OMRÅDET.

Jeg læste med stor interesse og voldsom harme NN's artikel om eksklusion af sund elev på specialskole i LEV nr. 3. Det var vand på min mølle, og tasterne kaldte straks på mig. For det er så frustrerende, at paradigmet om det lykkelige liv som handicappet, der efter min mening dominerer det traditionelle behandlingstilbud i Danmark, tilsyneladende er fuldstændigt uforeneligt med behandling med sund kost og kosttilskud. Internationalt kaldes behandling med kost og kosttilskud "Targeted Nutritional Intervention" (TNI). Udtrykket findes mig bekendt ikke på dansk, og forklaringen er jo nok, at den slags kun i mindre grad har interesseret det danske behandlingssystem. Det betyder dog ikke, at der ikke findes mennesker i Danmark, som arbejder med TNI, eksempler herpå er neuropraktiker Larz Thilemann og professor og ernæringseksperter med speciale i biokemi og helsegastronomi Umahro Cadogan. Men hvorfor læger, diætister, pædagoger - bare for at nævne nogle relevante faggrupper - i det offentlige behandlingssystem ikke viser interesse her, er mig en gåde. Dokumentation for, at TNI virker, er solid og overbevisende for enhver, som gør sig den ulejlighed at sætte sig ind i det.

PAS FRA OVERLÆGE OG DIÆTIST!

Min interesse for TNI opstod, da jeg researchede behandlingsmuligheder for min søn Philip på 1½ år født med Downs syndrom. Jeg stødte tidligt på TNI i min

research, og da Philip i en alder af tre måneder skulle til sin anden hjertescanning på Hvidovre Hospital, spurgte vi overlægen, om han kendte til at give børn med Downs syndrom særlig kost og kosttilskud. Overlægen måtte melde pas. Det havde han aldrig hørt om, men han ville da lige spørge børneafdelingens diætist, som måske vidste noget. Men til vores store overraskelse havde diætisten heller aldrig hørt om behovet for særlig kost og kosttilskud til mennesker med Downs syndrom. TNI er helt central i rehabiliteringsprogrammer for alle skadede børn uanset diagnose: mental retardering, cerebral parese, spasticitet, epilepsi, hyperaktivitet, autisme, ADHD, syndrom diagnose eller ingen diagnose. Men lad os kigge nærmere på børn med Downs syndrom, som jeg i sagens natur ved mest om.

HVORFOR TNI TIL BØRN MED DOWNS SYNDROM?

Børn med Downs syndrom har 47 kromosomer i alle celler i kroppen. Det betyder, at de har en helt anden kemisk sammensætning i cellerne, som for eksempel medfører, at de er disponeret for en lang række følgesygdomme, eksempelvis tarmsygdomme, stofskiftesyg-

domme, leukæmi, Alzheimers mv. Det ekstra kromosom skaber en disponering for følgelidelser, herunder ødelæggelse og degenerering af kroppens celler allerede på fosterstadiet, og en accelereret aldringsproces, som bliver tydelig allerede i 40 års alderen. Helt central er en negativ udvikling af proteinstoffer som følge af oxidativt stress. En tilstand,

som medfører en hæmmet bekæmpelse af affaldsstoffer, herunder antioxidant. Den lange række af følgesygdomme ved Downs syndrom hænger også

sammen med mangel på en lang række vigtige næringsstoffer. Ved hjælp af målrettet kost og kosttilskud (TNI) er det muligt at forebygge og afhjælpe disse mangeltilstande. Erfaringer har vist, at fostre, børn og voksne kan få en nærmest normal udvikling, når den voldsomme regenerative proces, som sættes ind allerede på fosterstadiet, bremses med målrettet TNI (kilder: Qadoshyah Fish: Down Syndrome: "What You CAN Do" og www.sciencedaily.com: Down Syndrome News).

HVAD INDEBÆRER TNI?

En behandling med TNI eller på dansk kost og kosttilskud vil typisk indebære at give barnet en sund økologisk diæt

uden gluten-, kasein- (findes i mælkeprodukter) og sojaprotein. Meget kort fortalt kan gluten-, kasein- og sojaprotein være svære at nedbryde til aminosyrer, hvilket er en forudsætning for at optage næringsstofferne. Herudover vil barnet typisk få kosttilskud med olier, vitaminer og mineraler flere gange dagligt. For Philip betyder behandling med TNI en kost uden gluten, kasein og soja, plante- og fiskeolie dagligt og ti forskellige kosttilskud dagligt, herunder kosttilskud udviklet specielt til mennesker med Downs syndrom. Og så får han rødbeder, avocado, kokosolie, hørfrøolie samt frø og kerner i sin kost hver dag. Tro mig, det lyder mere kompliceret og besværligt, end det er!

RESULTATER MED TNI

Mennesker, der arbejder med TNI og rehabilitering af hjerneskadede børn, kan fortælle om de fantastiske resultater med kost og kosttilskud. For eksempel fortæller vores diætist fra Family Hope Center om, hvordan forældre gang på gang og uafhængigt af hinanden har fortalt hende, hvordan deres børn har fået tilbagefald, når de har fået kost med kasein, gluten eller soja. Neuropraktiker Larz Thilemann fortæller om sine erfaringer i bogen: "Sofies nye verden - fra grøntsag til gymnastikpige" om rehabilitering af datteren Sofie født med en alvorlig hjerneskade. Sofies kostomlægning er central i behandlingen, og han

understreger, at når Sofie fik tilbagefald strammede de op på kosten, hvorefter Sofie altid fik det bedre. Jeg har mødt forældre, som synes, at det lyder lige lovligt fantastisk med alt det, som en sund kost kan betyde for et hjerneskadede barns udvikling. Til forældre, der har det sådan, kan jeg varmt anbefale et foredrag med professor og ernærings ekspert Umahro Cadogan, som grundigt, underholdende og overbevisende giver den naturvidenskabelige forklaring på, hvorfor behandling med kost og kosttilskud virker.

HVAD ER DER GÅET GALT I DANMARK?

Det store spørgsmål er naturligvis, hvorfor Sundhedsstyrelsen - trods de omfattende internationale erfaringer - ikke har nogle anbefalinger i forhold til kost til mennesker med Downs syndrom? En del af forklaringen er, at Sundhedsstyrelsen er en politisk ledet organisation, som er sat i verden for at implementere sundhedspolitikken besluttet på Christiansborg. Og den politiske dagsordenen i forhold til

Downs syndrom er som bekendt fosterdiagnostik og afvikling af specialviden på området. Allermest grotesk er det, at informationsmateriale fra Sundhedsstyrelsen og anbefalinger fra sundhedsplejersker i forhold til at give små børn jerntilskud ikke er tilpasset børn med Downs syndrom. For internationale erfaringer viser, at tilskud med jern i værste tilfælde kan være skadeligt for børn med Downs syndrom. Forklaringen er, at for store doser af jern øger den oxidative stress, som mennesker med Downs syndrom lider af, og som er så skadelig for dem. Men det er naturligvis kun en del af forklaringen. Resten af forklaringen er efter min mening et kæmpe svigt og en usmagelig uansvarlighed i det sundheds- og behandlingssystem, som påstår at ville sine sårbare borgere det bedste.

Det er så frustrerende, at paradigmet om det lykkelige liv som handicappet, der efter min mening dominerer det traditionelle behandlingstilbud i Danmark, tilsyneladende er fuldstændigt uforeneligt med behandling med sund kost og kosttilskud.

AF JON BOJE JENSEN, KONGENSGADE 58 C, ODENSE, OG VIBEKE JENSEN, ANDERUPVÆNGET 74, ODENSE ■

Billeder fra en hverdag for handicappede i et døgntilbud

Mandag den 20. maj 2013 skriver Fyns Stiftstidende i en artikel om de kommende besparelser inden for Ældre- og handicapforvaltningen i Odense Kommune, at "Svage borgere må bære meget tunge besparelser". Og inde i avisen udtaler Jane Jegind, rådmand for Ældre- og Handicapudvalget, under overskriften "Nye løsninger frem for rå besparelser", at det drejer sig om at løsningen ikke er rå nedskæringer, men nye måder at gøre tingene på. "Jo mere vi kan understøtte, at borgeren selv kan, jo bedre muligheder har vi for at hjælpe dem, der ikke har samme mulighed".

Der er vel ingen, der ikke er klar over, at hvis vi skal fastholde forestillingen om velfærdsstaten og mulighederne for at gennemføre denne i sin praksis, så skal blandt andet den omsorg, der ligger i velfærdsstaten, ydes for færre penge. Svaret på denne udfordring er, at borgere inden for eksempelvis ældre- og handicapområdet så skal blive mere selvhjulpne. De skal så at sige være deltagere i eget liv. I sig selv en smuk tanke, for der er vel ingen, der ikke har oplevet de personlige vanskeligheder, man løber ind i, når livet tages fra en. Tænk blot på det at blive arbejdsløs eller når en alvorlig sygdom rammer. Pludselig har man mistet grebet om tilværelsen, man kan ikke se sig ud af situationen, og fremtiden hober sig op som en uoverskuelig barriere. Besparelser og selvhjulpethed går altså hånd i hånd. Umiddelbart ser det ud til, at man kan løse en gordisk knude.

Vi er her ved sagens kerne. Man har nemlig ikke taget misteltenen i ed, for spørgsmålet er, hvad borgeren selv kan, når vi taler om fysisk og psykisk handicappede. Vi har her at gøre med mennesker, hvis livsduelighed er begrænset på

grund af en række neurologiske forudsætninger, som man i nogle tilfælde kan kompensere for, men hvor potentialerne for udvikling alt andet lige vil være stærkt begrænsede. I besparelsetider ender selvhjulpetheden derfor ofte med at blive en by i Rusland.

Lad os give nogle eksempler, som vi ser som et resultat af de nedskæringer, som Odense Kommune foretager uden hensyn til denne målgruppes særlige forudsætninger. Eksempler der alle med al tydelighed viser, at selvhjulpetheden ikke øges og i værste fald faktisk begrænses. Vi skal her gøre opmærksom på, at det professionelle personale, som vi møder, gør alt for at yde den omsorg, der skal til, for at vores pårørende kan få en så tålelig tilværelse som muligt. Vores ærinde er derfor ikke en påpegning af manglende engagement og kompetencer hos personalet, men derimod de ændrede økonomiske rammer, der indebærer, at den omsorgsmæssige opgave bliver umulig at løfte for personalet.

- I perioder af op til en times varighed er der ikke personaledekning.
- Beboerne kan – især i weekenderne – ligge i deres senge til langt op på formiddagen.
- Der er ikke den fornødne tid til at spise med beboerne, fordi personalet til tider skal spise med op til ni beboere, hvor for eksempel halvdelen ikke er i stand til at spise selv. Enten fordi de ikke kan betjene spiseredskaberne, eller fordi deres tygge- og synkefunktion er utilstrækkelig.
- Den personlige hygiejne lader meget tilbage at ønske. Vi oplever, at beboerne ikke bliver vasket, ikke får børstet tænder, mangler at få klippet og renset negle, til tider lugter af urin, lang tid efter spisning stadig har madrester

om munden eller i håret, ikke bliver skiftet, hvis de ikke er renlige, og at kørestole ikke bliver rengjorte, hvorfor de kan lugte af urin eller være fyldt med indtørrede madrester.

- Der tilbydes færre og færre aktiviteter, både på selve institutionen og andre steder. Det gælder også noget så enkelt som at komme ud at gå en tur.
- For enkelte beboere indebærer nedskæringerne, at den kommunikative kompetence, som enkelte af beboerne har tilegnet sig, faktisk går tabt.
- Enkelte beboere sendes på sygehuset uden ledsager. Det vil sige, at sygehuset ikke har en jordisk chance for at vide, hvordan de skal agere i modtagelsen.

Resultatet er desværre, at flere beboere – vores pårørende – bliver tiltagende triste eller ikke ønsker at komme tilbage til døgntilbuddet, når de har været hjemme hos os.

Omsorg for borgere, der ikke kan magte tilværelsen selv, er som nævnt en af velfærdsstatens fremmeste opgaver. Omsorg er at anerkende et andet menneske. At anerkende et andet menneske betyder, at man giver dette menneske mulighed for at opleve sammenhæng i livet. Det indebærer, at livet opleves forudsigteligt og dermed begribeligt, at der gennem afbalancerede krav lægges en grund til at kunne håndtere tilværelsen, og at man gennem deltagelse dermed oplever livet meningsfuld.

I bund og grund drejer det sig om at se, hvor det andet mennesker er, hvad er dets forudsætninger og hvilke potentialer rummer det for selvhjulpethed. Kære politikere - nedskæringerne efterlader et helt andet syn.

ER DU STUDERENDE OG MANGLER EN BOLIG???

KØBENHAVNS ANDELSKASSE GØR
DET MULIGT FOR DIG SOM STUDERENDE
AT LÅNE TIL KØB AF EN EJER- ELLER
ANDELSLEJLIGHED PÅ SU-BUDGET.

AMAGERBROGADE 30 ST. TH. | 2300 KØBENHAVN S.
TELEFON 3543 3424 | POST@ANDELSKASSE.COM
WWW.ANDELSKASSE.COM

**KØBENHAVNS
ANDELSKASSE**
COPENHAGEN COOPERATIVE BANK

Bliv klar til livet på din måde!

Ornehoj.dk

AF TORBEN HEDVALL, ALMINDSØVEJ 34, 8600 SILKEBORG ■

Overtræder Silkeborg Kommune bevidst menneskerettighederne?

Socialudvalget i Silkeborg Kommune synes ikke, at det er hensigtsmæssigt, at udviklingshæmmede bor i egen bolig i lokalområderne. De skal samles i gamle moderniserede plejehjem, så man således er forberedt på enhver livssituation. Når man samler en udvalgt gruppe borgere i en fælles bygningsmæssig ramme, så kaldes det en institution. Institutionsbegrebet for udviklingshæmmede blev afskaffet i 1998 med Serviceloven. Er Silkeborg Kommune begyndt at indføre deres egne love?

Efter lidt klodsede forsøg på at tvangsflytte beboere fra Them, Kjellerup og Voel, er man nu gået over til en anden strategi. Man forhindrer nye udviklingshæmmede medborgere i at flytte ind i de små lokale bofællesskaber, og visiterer herefter kun til Frydenslund institutionen. Så kan de små bosteder stille blive kvalt på grund af manglende beboere.

Er det en massiv privatiseringsbølge, som Elin Sonne, formand for Socialudvalget, er ved at give startskuddet til? Hvis kommunen ikke kan levere den vare, som borgerne efterspørger, opstår der jo ofte nye initiativer.

Institut for menneskerettigheder skriver i LEV, september 2012:

"I en ny rapport udtaler FN, at opførelse af nye

institutioner udgør en krænkelse af FN's Handicapkonvention. Handicapkonventionen bygger på selvbestemmelse og inklusion. Et handicap må ikke i sig selv medføre manglende mulighed for et værdigt liv.

Konventionen indeholder blandt andet en ret til et "selvstændigt liv" Personer med handicap skal kunne modtage den støtte og hjælp, de har brug for, selv om de bor i eget hjem."

Institut for menneskerettigheder slutter af med at sige:

"Opgøret med institutioner var et opgør med en boform, som isolerede mennesker med svære handicap fra resten af samfundet."

Når man flytter 35-55 udviklingshæmmede sammen i samme bygningsmæssige ramme, så bliver det altså til en ny storinstitution. Ligegyldig hvor fine og fremtidssikrede lejlighederne er, vil beboerne komme til at bo på pædagogernes arbejdsplads og ikke i eget hjem.

Ja, der kan spares penge ved stordrift, selv om bureaukratiet har en tendens til at eksplodere store steder, men har vi som samfund, i etisk og medmenneskelig forstand, råd til at vende tilbage til de store institutioners tid?

Valgmuligheden for udviklingshæmmede medborgere for at vælge egen bolig vil herefter være, hvilket værelse/lejlighed som er ledig på Frydenslund. Dette er ikke medborgerskab eller inklusion.

Når man flytter 35-55 udviklingshæmmede sammen i samme bygningsmæssige ramme, så bliver det altså til en ny storinstitution.

Tømrermester

Vestergade 11 • 4690 Haslev • **Telefon 56 31 03 74**

København Festival

Lørdag den 21. september kl. 13-20

Afholdes på Sundbyvang, Fussingsvej 17, 2300 København S

Billetter købes i netværkscaféerne eller på www.billetterto.dk for 195 kr. + gebyr

Arrangører: Café Tusindfryd (3258 7796), Café Larslej, Café Lærkevej og Bakspejlet

KANDIS
Mek Pek & Søn
Burger Meisters

Festival for borgere med handicap

Instituttet
for Blinde og Svagsynede

BLIND ELLER SVAGSYNET ?

Tag hele eller dele af din STU på IBOS og få undervisning i bl.a. ADL, mobility, synskompenserende IT, idræt, teater, musik og botræning.

Instituttet for
Blinde og Svagsynede
www.ibos.dk / 39 45 25 45

Bofællesskaberne Inge og Sofie Marie – Ringsted

Autisme

Udviklingshæmning og
Synshandicap

www.mariehjem.dk/sofie

www.mariehjem.dk/inge

Marselis

tømrer & snedker a/s
køkkenmontering

Chr. X's Vej 42 A
8260 Viby J.
Tlf. 86 27 01 11

BLIK

HAVNSØ THOMAS GROBB
BØGEVEJ 10 · HAVNSØ
4591 FØLLENSLEV
TLF. 5926 9820 · FAX 5926 9840
BIL 2621 5820
GROBB@LITE.DK
ALT I VVS- OG BLIKKENSLAGERARBEJDE UDFØRES

Krystal Bodega

Krystalgade 20 • 3700 Rønne
Tlf. 56 95 00 68

Kildedyb Tømrer & Snedkerfirma

Kildedyb 3 • 1.sal • 6000 Kolding
Tlf. 40 45 81 02

SCAN - OG SE
MERE PÅ VORES
HJEMMESIDE

STU
I DØGNDRIFT

SPÆNDENDE
UNGDOMSMILJØ
FOR UDVIKLIGSHÆMMEDE

LIMFJORDSSKOLEN

Nordea

www.nordea.dk

Scan QR-koden og besøg www.nssystem.com

NS system
...synlighed på tekstil

- Transfer •
- Direkte print •
- Broderi •
- Laser •
- Vævede etiketter •
- Plotterfolie •
- Tekstil •

Klummer

Det er spejlet og kompasset i sproget, jeg vil registrere og reflektere over med denne klummer.

Sproget gør noget ved os

Når man kører med bussen i København forbi Holmens Kirke, ser man på modsatte side af vejen en stor marmorbeklædt bygning, der udstråler alvor og autoritet. Man er slet ikke i tvivl om alvoren, når man ser ordet hugget i marmor over indgangen: OVERFORMYNDERIET. Det er navnet på en institution fra den gang, man kaldte tingene, hvad de var. Længere inde i kanalen lå KONGELIGE ASSISTENSHUS i et smukt prinseligt palæ, og ingen var i tvivl om, hvad det var: En pantelåner-virksomhed. Ingen reklamerede med, at de var brugere af disse institutioner, blandt mange kaldte man for eksempel assistenshuset for "Stampen" eller "Onklen". Folkeviddet fandt sit sprog, og da jeg spurgte flere ældre om, hvad det nu var, det hed, huskede de med lethed øgenavnene, og havde stort set glemt det rigtige navn.

Ingen vil i dag kalde en institution, der behandler alvorlige sager, for det, den gør. Folkeviddet er blevet til spin. Et eksempel: En uge efter den borgerlige valgsejr i 2001 blev *Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration* oprettet." Anders Fogh Rasmussen

kunne også kalde sin opfindelse for Det Brændende Lokum. For det skulle hurtigt vise sig, at han havde skabt et ministerium for det mest brandfarlige område i dansk politik. Måske var det derfor, at ministeriet blev en ren fabrik for positive ord om politiske problemer. Det af ministeriets tre navne, der lød mest positivt, ville de fleste nok mene var ordet "integration". Ministeriet lange navn blev da også hurtigt i daglig tale forkortet til *Integrationsministeriet*. Og da institutionen under Integrationsministeriet *Udlændingestyrelsen* skulle have nyt navn, kom den til at hedde *Udlændingetjeneste*.

Årets store debat om en kommende folkeskolereform handlede blandt andet om skoledagens længde med nye initiativer. Når man fulgte med i debatten, vidste man med det samme, om debattøren var tilhænger eller modstander af dele af reformpakken, man behøvede ikke at læse hele teksten, et ord gjorde det klart. Tilhængerne kaldte reformen for *Helhedsskolen* og modstanderne kaldte den *Heltidsskolen*. Set historisk ville man med gennemførelsen af en heltidsskole (forlænget skole-

dag) faktisk få mindre skole end for 50 år siden - siden 1960 har skolen mistet mere end et års samlet undervisningstid. Man kan spørge om ords værdiløshed skygger for kendsgerningerne.

Det værdiløshed gør sig også gældende, når vi ser på mennesker med udviklingshæmning. Da LEV blev dannet for godt 60 år siden, at var ordet *Evnesvage* den betegnelse for målgruppen, som blev valgt af forældreorganisationen. Så vi havde en *Åndssvageforsorg* og et *Evnesvages Vel*. Man forstår godt forældrene, for svag i ånden rummer også en moralsk defekt, der er værre end noget andet. Nej, at være evnesvag, at have svage evner, var da noget alment, der også var en del af det menneskelige generelt - for hvem kan det hele?

facebook

Deltag i debatten

Følg også
LEV på
facebook

Søskende til børn med handicap er også pårørende. I Ringsted laver vi nyt søskendekursus for børn i alderen 9-12 år. Læs mere her eller på vores Blog og send os gerne en mail.

Syntes godt om – Tilføj kommentar

Hej Jette!

Det er en åben side, så du skal bare "Like" os, så kan du følge os.

Syntes godt om – Tilføj kommentar

Det ville jeg godt nok ikke bryde mig om, hvis min storebror skulle bo sådan et sted. De har jo nærmest ingen frihed.

Syntes godt om – Tilføj kommentar

Landsforeningen LEVs Projekt Klap har ledige stillinger til førtidspensionister med udviklingshæmning i hele landet. Følg linket for at se hvilke stillinger der er ledige.

Syntes godt om – Tilføj kommentar

Forældre-fortællinger om inklusion af børn med udviklingshæmning i almenmiljøet søges

Flere børn skal inkluderes i folkeskolen. Procentdelen af børn på specialskoler skal nedbringes. Inklusion er med andre ord kommet for at blive. Skeler vi til andre lande, så kan det faktisk lykkes ret godt. Men det vil altid være et individuelt skøn, om det giver mening.

Men hvordan foregår det egentlig, når jeres barn inkluderes? Hvordan skabes der samarbejde omkring inklusionen i skolen med skolen? Hvilke oplevelser har I i forbindelse med udfordringer og glæder? Det kan også være oplevelser i klasserummet. Sådan helt konkret.

Fortællingerne skal jeg bruge i forbindelse med mit arbejde med videreuddannelse (diplomuuddannelse) af lærere inden for bl.a. inklusion. Her synes jeg, at forældrevinklen er vigtig at have med.

Mit projekt med at samle fortællinger handler i første omgang om, at jeg gerne vil have belyst inklusion set fra forældrenes synspunkt. De fortællinger, der kommer ud af det, vil jeg anvende som cases, der kan belyse de glæder og udfordringer, man som forældre kan opleve i samarbejdet om inklusion med de professionelle. De skal bruges i efteruddannelse af lærere. Herved vil jeres fortællinger tjene til at få lærere til at reflektere over deres egen praksis, eget syn på inklusion, barrierer og åbninger for inklusion samt måder at samarbejde med forældre på.

**Jeg kan kontaktes på mail: Rhiger@sol.dk.
Du kan også sende mig en sms på 2870 4868.
Skriv et par stikord om jeres situation, husk jeres telefonnummer og mail, så kontakter jeg jer.**

Livskvalitet og deltagelse hos personer med handicap og/eller kronisk sygdom

På Statens Institut for Folkesundhed er vi ved at udarbejde et spørgeskema. Spørgeskemaet skal kunne måle, hvordan personer med handicap og/eller kronisk sygdom har det - og i hvilken grad de deltager i for eksempel fritidsaktiviteter og kulturelle aktiviteter.

For at få indsigt i målgruppens erfaringer og oplevelser afholder vi løbende fokusgruppemøder, hvor en lille gruppe med handicap/kronisk sygdom mødes. Formålet med mødet er, at deltagerne indbyrdes diskuterer nogle spørgsmål, så vi på den måde får et indblik i, hvad der er vigtigt i deres liv.

Den gruppe mennesker, som på grund af svær udviklingshæmning, ikke selv har mulighed for at deltage i sådan et møde, har brug for et talerør. Derfor afholder vi to fokusgruppemøder med pårørende til svært udviklingshæmmede mellem 10 og 40 år, som har lyst til at dele deres tanker og erfaringer med os.

Mødet varer et par timer og vil blive afholdt i løbet af efteråret 2013. Vi afholder møderne der, hvor gruppen som helhed, har mindst mulig transporttid. Er du interesseret i at deltage, vil vi meget gerne høre fra dig.

Ph.d.-studerende i Statens Institut for Folkesundhed, Louise Norman Jespersen, kan kontaktes på lnj@si-folkesundhed.dk.

livskvalitet
deltagelse

Spar mindst **70%** ved skift til **LED belysning**

Kig ind på www.ph-el.dk
- eller ring +45 39 16 31 31

Vi tilbyder bl.a. også:

- Døgnvagt
- Tyverialarmer og sikringsløsninger
- Renovering
- Varmepumper

TEKNIQ
GARANTI

PH-EL & Sikring
LED lighting - saving energy

v/Aut. El-installatør Lars Vilhelmsen

Stærevej 2A • 6705 Esbjerg Ø

Tlf. 75 15 72 77

GAS-MANDEN BILLUND ApS

Egevangenget 402, 7190 Billund

*Vi tager gasservice alvorligt
- Ring på tlf.*

75 35 39 13

eller

40 60 19 41

www.gas-manden.dk

Vi kan el, vvs, ventilation og baneteknik

Park Allé 373 • 2605 Brøndby

Tlf. 43 22 11 00 • www.bravida.dk

DROSTHUSENE

Drothuset Frederiksværk

Akacievej 4 • 3300 Frederiksværk

Tlf. 29 85 33 00

www.drosthuse.dk

Grundet nykøbt hus - 1 ledig plads

IdéRent ApS tilbyder:

- ✓ Visiteret hjemmepleje i Odense Kommune.
- ✓ Visiteret praktisk bistand via fritvalgsordningen.
- ✓ Privat rengøring med tilskud efter gældende regler.
- ✓ Hovedrengøring og haveservice – ring for tilbud.
- ✓ Egen "Handyman" – mindre murerarbejder

IdéRent ApS

Jernbanegade 14¹ - 5000 Odense C

Telefon: 8993 4477 Mobil: 2724 8802

www.iderent.dk info@iderent.dk

www.p-ridning.dk

Den lille rideskole
for dig med
særlige
udfordringer

Pædagogisk Ridning

Fredtoftevej 1 Kokkedal/Fredensborg Tlf 23 48 14 62

Casa Blanca
Bo & Erhverv

Bo og dagtilbud til unge over 16 år - I København

Vi tilbyder

- pladser på kollegielignende opholdssted og i støttet botilbud for lettere psykisk udviklingshæmmede.
- dagtilbuddet Projektskolen, STU-forløb, erhvervsafklaring og undervisning.
- projektanbringelse på eget værelse i København med støtte/kontaktordning.

Vi giver

- personlig støtte og omsorg, der er målrettet den enkelte unges vanskeligheder og udviklingspotentialer.
- støtte til uddannelse.
- støtte til inddragelse af den unges familie og øvrige netværk.

Vi er

- socialfagligt og håndværksmæssigt uddannede med mange års socialfaglig erfaring.

Kontakt visitator Anders Christiansen på 29 23 91 03 • Læs mere på www.cbbe.dk

LEV-kontakten

Regionalt opdelt

1000 - 2990

ELhjørnet
www.elkbh.dk

ALT I BELYSNING

- EL-INSTALLATION
 - EDB-INSTALLATION
 - ANTENNEANLÆG
 - UDRETTINGSANLÆG
 - TELE-INSTALLATION
 - BRANDALARMER
 - TJEKSERVICE
 - HÅRDE UDRETVÆR
 - BRANDALARMER
- DØGNVAGT
38 86 88 56

Christiansvej 27 • 2000 Frederiksberg • Tlf. 38 86 88 56

octopus+co.

32 51 55 11

gaver • gimmicks • give-aways

LAURID'S AUTO

LAURID'S AUTO

Kløverprisetvej 10 • 2650 Hvidovre
Tlf. 36 48 64 86 • www.lauridsauto.dk

BE Consult

Æblehaven 9 • 2680 Solrød Strand

Ikke alle er lige gode til tal
BE Consult kan hjælpe dig med det hele

Tel. 40 18 81 87

info@birgereskildsen.dk
www.birgereskildsen.dk

Skovgaard VVS A/S

Vandtårnsvej 67 • 2860 Søborg
Tlf. 39 67 69 96
lars@skovgaardvvs.dk
www.skovgaardvvs.dk

Mesterloden 33
2820 Gentofte

Tlf. 39 65 02 07

3000 - 3670

REGNSKABSHJÆLP

JØRGEN BRUUN

Bogføring og revision

Vandværksvej 9 • 3390 Hundested

Tlf. 47 96 13 11 • Fax 47 96 13 16 • E-mail: jorgen.bruun@youmail.dk

Vi tilbyder bogføring og revision for firmaer, herunder momsregnskab, lønregnskab, årsregnskab, Forsømte regnskaber føres ajour. Forskudsskemaer, selvangivelser udfyldes. Hjælp/undervisning i brug af PC tilbydes.

3700 - 3790

Skorstensfejmester

Lars Jørgensen

Medlem af Skorstensfejerlauget

56 49 40 68

Mobil 21 73 12 84

Træffes bedst kl. 7-12 & 14-16

Industrivej 16, 3730 Nexø
nekso@skorstensfejeren.dk
www.neksoskorstensfejeren.dk

4000 - 4990

mad med mere

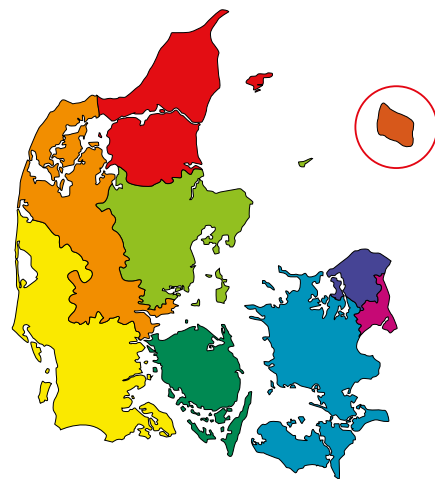
v/ Henrik Slagter

58264047

Stort udvalg i hjemmelavet pålæg
og kokkenklare retter

Alle efter kvalitetskod jagter
- start jagten hos Henrik Slagter

Torvet 18 • 4293 Dianalund

Flint Auto & Elektro

Stationsvej 6
4470 Svebølle

Tlf. 59 29 31 25

Mobil 40 14 68 48

MARJATTA

Tilbud til mennesker med udviklings-
forstyrrelser og udviklingshæmning:
Skolehjem, ungdomsuddannelse,
vokscentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

5000 - 5985

KORNBAGEREN

Kornbageren • Kornvej 2 • 5210 Odense NV
Tlf. 66 16 20 11

MALERGRUPPEN A/S

Boris Christensen

ODENSE - MIDDELFART - FAABORG/MIDTFYN

Peder Skramsvej 1 - 5220 Odense SØ
Tlf. 66 15 53 00 - www.malergruppen.as

Svennes Byg Aps.

Murermester
Svend-Åge Hansen
Fuglsangvej 3 • 5492 Vissenbjerg
Tlf. 64472905
Mobil. 26629795
E-mail svennesbyg@hotmail.com

LØFT I VERDENSKLASSE

PALFINGER

Tlf. 7010 8010 · www.palfinger.dk

**TØMRERMESTER
KIM HANSEN**
MOBIL 61 37 89 84
byrå
garanti

Ellesø Gade 12, 5592 Ejby, Tlf. 64 49 24 84

Pilehaveskolen

Sammen skaber vi dit barns fremtid

Stadionsvej 10 · 5610 Assens
Telefon 64747835 www.pilehaveskolen.dk

6000 - 6990

Larsens Eftf. ApS
SMEDE- & MASKINFABRIK
PLATINVEJ 20 · 30 DK-6000 KOLDING
TLF. 7550 3299 · FAX 7550 2257
www.larsens-ef-tf.dk

- LASERSKÆRING
- VANDSKÆRING
- ORBITALSVEJNING
- AUTOMATSTANSNING
- HOSPITALSUDSTYR
- SPECIALOPGAVER I RUSTFRI OG JERN

A/S P. MOOS EFTF.
ENTREPRENØRFORRETNING

Nyrøjsvej 11, Lavensby · 6430 Nordborg
Telefon 74 45 06 00

Alt tømrer- og snedkerarbejde udføres

BENT JESSEN

Knagmøllevvej 17 · Skudstrup · 6630 Rødding
Biltlf. 22 11 87 81

74 84 87 81

**JYLLANDS
PARK & ZOO**

Havnevej 13 · 6522 Vårbak
TR +45 97 16 81 30
www.jyllandsparkandzoo.dk

7000 - 7990

KROGH & THOMSEN I/S

Revision og Rådgivning
Registrerede revisorer FRR

Regnskabsassistance • Skat
Budgetter • Rådgivning • Revision

75 85 75 33

Ulvehavevej 36 • 7100 Vejle
www.krogh-thomsen.dk
VEJLE • GRINDSTED • KOLDING • SAMSØ

MULTIGLAS

Glarimester Jørgen Mulvad
• 60 Kastrup
• 61 Sønderup

DØGNVAGT
97 12 37 57

Hedelandsvæg 15 • 7400 Herring • Tlf. 97 12 37 57 • Fax. 97 22 39 49 • post@multiglas.dk
www.multiglas.dk

Handy-Mand

Vicevært & tagdækker
Jan Hedegaard

PRIVIC-TAG
50928464

Skjernvej 205 · 7500 Holstebro
E-mail: janogjytte.paradis.dk
- De private husejeres mand!

8000 8990

Café Pakhuset

En særlig Café
med god tid til det hele

Havnvej 22 · 8000
Ravnkildevej 2 · 8000 Dalby, tlf. 87 00 88 88
www.cafepakhuset.dk

Jan Møller

Saturnvej 17 · 8370 Hadsten
Tlf. 86 98 19 72
Bil 40 19 19 72

Arbejde m/gravemaskine, rendegraver og minigraver • Nedbrydningsarbejde
Planering og belægningsarbejde • Flisebelægning
Oprensning af grøfter og søer

GULD KØBES

Hede's Antik

Tlf. 30 34 98 17
Jernbanegade 16 • 8400 Ebeltoft
SEND ALDRIG DERES GULD MED POSTEN

Molsgaarden

Et sted for unge med særlige behov.
Vi tilbyder STU særlig tilrettelagt undervisning
med botræning i Botilbuddet.

Kildevej 26 Vistoft
8420 Knebel tlf: 86 35 13 90
molsgaarden@yahoo.dk
www.molsgaarden.com

Ring og få et tilbud

Skovby Anlæg

22 50 23 89

skovbyanlæg@jubii.dk

Tinbækparken 55 • 8464 Galten • www.skovby-anlæg.dk

89 59 22 30

ERLING

Thomsen & Andersen

Silkeborg energi- og hussyn

Tilstandsrapporter • Energimærkning • Rådgivning

Daltoften 12 · 8600 Silkeborg

Tlf. 86 80 43 01 · 21 70 00 82

hussyn@erlinga.dk · www.erlinga.dk

**PRESSALIT®
care**

www.pressaliticare.dk

v/ malermester Ole Kofoed
Poul Larsensvej 7
Tlf. 40 41 04 40

**RING - og få et godt tilbud
på kvalitetsarbejde**

Stenderup EL
75 68 12 27

Aut. installatør
Mikael Bisted
Hedenstedvej 24
8781 Stenderup

Skorstensfejermester
Viborg Kommune - Distrikt Øst

Aut. skorstensfejermester
v/ Per Knudsen

Også rens af:
Brændeovne · Kedler
Ventilationsanlæg

Tlf. 86 46 46 30

Orw Tech

Tlf. 23 96 07 01
www.orwtech.dk • orwtech@orwtech.dk

Tingvej 7 • Ulbjerg • 8832 Skals

Mellerup Skolehjem

Støvringgårdvej 43, 8930 Randers NØ

Tlf. 78 41 00 00

Ranlak 2010 A/S · Grenåvej 26
8960 Randers SØ
Telefon 86 41 40 44
www.ranlak.dk

Tronholmen 3, 8960 Randers SØ
Tlf. 87 10 19 30 • www.proloen.dk

9000 - 9990

Allerup Design

Hvalpsundvej 20

9600 Aars

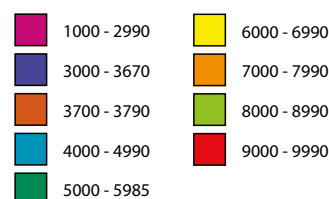
Tlf. 98 66 10 11

Byggeri af fritids- og helårshuse

STENHØJ HUSENE

Industrivej 11 · Vangen · 9900 Frederikshavn
Tlf. 9847 9055 · www.stenhøj-husene.dk

ARKITEKT- & BYGGEFIRMA

W I H L B O R G
F R I S C H K N E C H T

ARKITEKTER M.A.A.

Marselis Boulevard 43 • 8000 Aarhus C
Tlf. 86 76 00 75 • Fax 86 76 37 75

Center for
Senhjerneskade

Center for Senhjerneskade,
Region Syddanmark
Med afdelinger i Kolding og Kingstrup

Højt specialiseret bo- og dagtilbud til voksne med senhjerneskade
Helhedsorienteret indsats med udgangspunkt i borgerens ønsker
og behov

Sjællandvej 3-7 – 6000 Kolding – Telefon 7553 7188
Fredshjemsvej 2 – 5591 Gelsted – Telefon 6449 2492
E-mail: CenterSenhjerneskade@soc.regionsyddanmark.dk
www.CenterSenhjerneskade.Regionsyddanmark.dk

FAGLIGT FÆLLES FORBUND

AALBORG

Søndergade 62, st. • 9000 Aalborg
Tlf. 70 300 858
Fax 98 16 62 26 • 98 12 71 79

Vi hjælper Danmark på vej

COLAS DANMARK A/S
Industrivej 27 • 8800 Viborg
Telefon 89 26 46 11 • Fax 86 62 42 46

AKTIVITETSCENTRET KELLERSVEJ

Dagtilbud for voksne udviklingshæmmede

MANGFOLDIGHED OG MULIGHEDER

Flexibilitet • Oplevelser/omsorg • Neuropædagogisk tilgang
Dyrehold og ridning • Mulighed for halvtidspladser
• Cafe Dukkehuset

Kellersvej 13 - 23. 2860 Søborg
Telefon 39 57 33 60 – E-mail: ac-kellersvej@gladsaxe.dk
Hjemmeside: www.gladsaxe.dk/ac-kellersvej

Ortopædisk håndskomageri

Conny Guldbæk

Danmarksgade 20
6700 Esbjerg
Tlf. 21 26 23 88
orto-sko@bbsyd.dk
www.ortosko.dk

STU Nextjob

SÆRLIGT TILRETTELAGTE
UNGDOMSUDDANNELSE
FOR UNGE I HØVEDSTADSOMRÅDET

Tre år med individuelt
tilpasset undervisning i
trygge rammer, venner
og sammenhold.
Ingen kedelig skole-
bænk, men spændende
læring for livet

Sport, individuel læring
& kultur
det' Nextjob der duer!

Sandtoften 3-7 2820 Gentofte
Tlf.: +45 28 05 26
www.nextjob.dk nextjob@nextjob.dk

RASMUSSEN & SØNNER ApS

Lægårdsvej 1
8520 Lystrup

Volvo'er i Lystrup
www.rsbyler.dk

Tlf. 86 22 84 22
Fax 86 22 83 35

HUSK

Du kan få hjælp til at kopiere musik og film

Mediecentre og andet AV-udstyr er efterhånden blevet mere og mere almindeligt i danske hjem. Det er smart at kunne samle hele sin film- og musiksamling ét sted og fordelene er mange: Man sparer hyldeplads, bevarer kvaliteten og kan afspille materialet i andre rum.

Som handicappet med funktionsnedsættelse kan det være en udfordring selv at lægge sit materiale over på mediecenteret. Derfor har Danske Handi-

caporganisationer sammen med rettighedshaverne – via rettighedshavernes fællesorganisation Copydan AVU-medier – indgået en aftale, som gør det muligt for den handicappede at få hjælp af sin handicaphjælper til at kopiere cd'er og dvd'er over på fx et mediecenter.

Førhen herskede der en vis usikkerhed omkring rettighederne, fordi det var uvist, hvorvidt handicappede efter lovgivningen har ret til at få hjælp af deres handicaphjælpere til at kopiere musik og film. Men med aftalen mellem Danske Handicaporganisationer og AVU-medier, kom der endelig klarhed på området.

LOVGIVNINGEN FØLGER MED DEN TEKNOLOGISKE UDVIKLING

Aftalen indebærer, at handicappede har ret til at få hjælp af deres handicaphjælpere til at foretage kopiering af materiale, der er ophavsretligt beskyttet. Det betyder, at handicaphjælperen lovligt må kopiere de cd'er, dvd'er, som den handicappede selv har købt, over på et mediecenter eller tilsvarende AV-udstyr til personlig brug inden for den handicappedes husstand.

Aftalen gælder både for mennesker med fysiske såvel som psykiske handicap. Afgørende for at være omfattet af aftalen, er alene, at man er medlem af én af Danske Handicaporganisationers medlemsorganisatio-

Mange vælger i disse dage at samle hele deres musik og film-samling på mediecentre. Som handicappet med funktionsnedsættelse skal du huske, at du kan få hjælp af din handicaphjælper til at kopiere dine cd'er og dvd'er, så du har det hele samlet. Det skyldes en aftale, som Danske Handicaporganisationer har indgået med rettighedshaverne

ner, og at man lider af et handicap, der indebærer, at man ikke er i stand til at foretage kopieringen.

”Udviklingen går stærkt. Den stigende benyttelse af mediecentre er et godt eksempel på, at ny teknologi kan være med til at rejse nye ophavsretlige spørgsmål og problemstillinger. Vi er glade for at have indgået denne aftale, som er tilpasset de behov, som nogle handicappede har,” udtaler Chefkonsulent hos AVU-medier, Dicle Duran.

HJÆLP MED KOPISPÆRRINGER

På enkelte medier kan man opleve kopi-spærringer, der er tekniske foranstaltninger, der skal beskytte det enkelte medie fra kopiering. Hvis man oplever dette kan man rette henvendelse til Danske Handicaporganisationer eller AVU-medier med henblik på at finde en løsning.

KONTAKTUDVALG

Danske Handicaporganisationer og AVU-medier har etableret et Kontaktudvalg, hvor vi løbende mødes for at følge op på aftalen og drøfte andre relevante ophavsretlige emner af betydning for Danske Handicaporganisationer og medlemmerne herunder.

COPYDAN – KUNST, VIDEN OG UNDERHOLDNING

Copydan AVU-medier er en non-profit forening, hvis medlemmer består af en bred kreds af rettighedsorganisationer. Foreningen bidrager bl.a. til at sikre, at filmværker og tv-udsendelser bliver tilgængelige for folkeskoler, gymnasier og andre undervisningsinstitutioner.

P.L. SERVICE APS

DIN LOKALE SKADEDYRBEKÆMPE

Totalløsninger indenfor skadedyrssikring og -bekæmpelse.

Herunder bekæmpelse af rotter, mus myrer, hvepse, muldvarpe og sanering af skimmelsvamp.

Vi har også koncepter tilpasset fødevarer virksomheder og institutioner.

Vi har altid et godt tilbud til dig.

Allan Pryds

☎ 24207518

STU Kirkebæk & Klubben

STU Kirkebæk og Klubben er et uddannelses- og klubbud for unge med multiple funktionsnedsættelser og væsentlig funktionsnedsættelse i verbaleproget.

- Udgangspunktet for den unges læring og udvikling er den unges trivsel
- Vi ser det som vores vigtigste opgave at give de unge mennesker de allerbedste forudsætninger for at kunne være ligeværdige i kommunikationen med andre
- Vores mål er at uddanne de unge mennesker til et liv med størst mulig medbestemmelse i eget liv
- STU Kirkebæk og Klubben arbejder for at skabe de bedste rammer, der giver mulighed for fællesskab med andre unge i et levende ungdomsmiljø

Besøg vores hjemmeside:

www.kirkebaekskolen.dk

eller kontakt os direkte:

43 66 05 50 (Skolens kontor)

40 43 23 53 (Leder af STU'en, Iben Goffmann)

43 66 05 60 (Leder af Klubben, Bettina Kristensen)

Ishøj Kommune

Besøg os på uddannelsesmesse "Ud i fremtiden" i Roskilde Kongres & Idrætscenter d. 18.-19. september 2013
[▶ Link til uddannelsesmesse](#)

Epi-Care®

Tryghed når du sover

Alle, som har epilepsi tæt inde på livet, kender angsten for at overse alvorlige anfald. Epi-Care anfaldsalarm er et sikkert hjælpemiddel ved natlige anfald med krampes.

Epi-Care er nyeste teknologi med bl.a. selvtestfunktion, hukommelse og automatisk advarsel ved fejl. Grundet høj følsomhed også velegnet for små børn.

Dokumentation for funktion

Epi-Care er testet på flere europæiske hospitaler, læs om Epi-Care prøvninger på www.danishcare.dk - Se også nærmere om nuværende brugeres erfaringer her. Epi-Care er markedets mest sikre anfaldsalarm.

Danish Care
Technology ApS

Kontakt os på telefon 58 50 05 65 eller www.danishcare.dk for yderligere oplysninger.

SILVAN

GØR-DET-SELV

Samtalegruppe for voksne søskende

Landsforeningen LEV opstarter samtalegruppe for voksne søskende i alderen 18–40 år til mennesker med udviklingshæmning i Københavnsområdet.

- Er du søskende til en bror eller søster, der er udviklingshæmmet?
- Tænker du over, hvilken betydning din søster/bror har haft for din opvækst?
- Tænker du over, hvad, der skal ske med din søster/bror, når jeres forældre er væk?
- Tænker du over det ansvar, du føler overfor din søskende?
- Tænker du over din fremtidige betydning og rolle for din søster/brors liv?

Så kan du helt sikkert have interesse i at deltage i LEVs nye samtalegruppe for voksne søskende til mennesker med udviklingshæmning.

Samtalegruppen giver søskende mulighed for at dele tanker, erfaringer, bekymringer og handlemuligheder i forhold til at have en bror eller søster med udviklingshæmning – alt i et uformelt forum med professionel supervision til de første møder.

Tilmelding på netraadgivning@lev.dk

Spørgsmål til Sonja Pelle Nielsen i LEVs sekretariat på spn@lev.dk eller tlf. 3635 9696.

Vi meldte os ind i LEV, da vi fik et problem omkring skole og skolestart. LEV trådte til med det samme – og det har været guld værd.

Susanne Bjerre, Sønderis

Landsforeningen LEV er den landsdækkende interesseorganisation for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Vi knokler for at styrke udviklingshæmmedes rettigheder og muligheder for at leve et selvstændigt og aktivt liv med indhold og udvikling.

LEV - udvikling for udviklingshæmmede

Ny pjece om LEV

LEV – udvikling for udviklingshæmmede – er en ny pjece om Landsforeningen LEV. Pjecen fortæller kort om hvad LEV er, hvad man får ud af at være medlem, samt hvordan man kan støtte foreningen.

Læs, download eller bestil pjecen på lev.dk.

Hånd om paragrafferne – ny opdateret udgave

Vi har netop fået opdateret de tre pjecer i serien Hånd om paragrafferne. Pjecerne giver en kort og overskuelig indføring i de regler og bestemmelser, der har betydning for udviklingshæmmede i tre af livets faser. Pjecerne hedder *Børn og unge med udviklingshæmning; 18 år... og hvad så?* Og *Voksne*.

På lev.dk kan man læse, downloade eller bestille pjecerne.

Handicappet mand må ikke få flere børn

For første gang har en britisk domstol godkendt, at en mentalt handicappet mand bliver steriliseret. Den 36-årige mand har en kæreste, som også er mentalt handicappet. Sammen har de en søn.

Manden siger, han ikke vil have flere børn. Men han kan ikke bruge prævention på grund af sit handicap og kan heller ikke selv tage stilling til spørgsmålet om sterilisation.

Familierne til de to voksne handicappede har holdt dem fra hinanden for at undgå flere børn. Men parret er meget glade for hinanden og har savnet hinanden. Derfor havde forældrene til den unge mand søgt domstolene om at få ham steriliseret for, at parret kunne være sammen igen. Og de har nu fået domstolens godkendelse til sterilisationen.

Det er første gang, domstolene i Storbritannien afgør, at en mand skal steriliseres. Tidligere er flere kvinder blevet dømt til sterilisation. En britisk patientforening advarer mod, at det bliver almindeligt i Storbritannien at sterilisere mennesker med handicap.

- Rigtig mange mennesker med mentale handicap kan blive gode og kærlige forældre, siger en talsmand for patientforeningen Mencap til BBC.

HANDICAP GRAND PRIX på Mors

HUSK: Der er Grand Prix for Handicapbands 2013 den 26. oktober i Nykøbing Hallen på Mors. Ti bands deltager i konkurrencen. Derudover kan man blandt andet opleve MGP-vinderen Kristian, Bjørn & Okay og Ole Gas med sine Kim Larsen-sange.

Yderligere oplysninger kan fås på
handicapgrandprix.dk

Kvinde med Downs syndrom valgt ind i spansk byråd

Ángela Covadonga Bachiller er som den første person med Downs syndrom valgt ind i et byråd i Spanien. I slutningen af juli tiltrådte hun sit nye virke i Valladolid.

Ángela Covadonga Bachiller gik ind i politik i maj 2011, da hun deltog i valgkampen i Valladolid. Borgermester i byen, Francisco Javier León de la Riva, beskrev hende dengang som et "eksempel på styrke, og en som overkommer hindringer".

Ángela Covadonga Bachiller har overtaget pladsen i byrådet efter en anden repræsentant, som valgte at trække sig. Den 30-årige politiker repræsenterer det konservative parti Partido Popular.

I Spanien er der mange mennesker med udviklingshæmning, som slet ikke kan stemme, fordi de er umyndiggjorte. Det vil Ángela Covadonga Bachiller ændre. Hun ønsker at vise, at mennesker med intellektuelle handicap kan deltage i politik som alle mulige andre.

Succeshistorier skal nedbryde fordomme om handicap

Socialstyrelsen iværksætter nu kampagnen "Det er ikke et handicap...". Kampagnen udfordrer fordomme og skal øge bevidstheden hos os danskere omkring evner og bidrag fra personer med handicap - og om, at personer med handicap har samme rettigheder som alle andre.

Kampagnen starter den 23. september. En kampagnebil turnerer rundt i hele Danmark for at indsamle historier om at udleve sine drømme eller gøre en forskel i det store eller små trods et handicap. Det kan også være historier om at bidrage til, at personer med handicap kan nyde samme rettigheder som alle andre.

Allerede nu kan du på [facebook.com/deterikkeethandicap](https://www.facebook.com/deterikkeethandicap) fortælle din historie, og vær med til at gøre en forskel.

BOOK EN GUIDE I BRUGERINDFLYDELSE

Hvad vil det sige at have indflydelse som bruger af et socialt tilbud? Skal brugerne for eksempel være med til at ansætte personalet? Hvem skal bestemme, hvad aftenmenuen står på? Og hvad, hvis brugerne ønsker noget, som personalet mener kan være skadeligt?

Der opstår mange spørgsmål, når man arbejder med brugerindflydelse i praksis. Nu kan kommuner, sociale tilbud, brugerorganisationer, uddannelsesinstitutioner og andre booke en brugerindflydelsesguide, der kan give ny inspiration til arbejdet. Socialt Udviklingscenter SUS står bag brugerindflydelsesguiderne, som der i alt er 16 af. Guideerne er en blanding af professionelle socialarbejdere og personer, der selv har erfaringer med at være brugere af tilbud og ydelser til socialt udsatte og sårbare mennesker.

Læs mere på www.brugerindflydelse.dk

USYNLIG

Mennesker med handicap er usynlige i nyhedsdækningen. Det viser en undersøgelse, som det Det Centrale Handicapråd har fået lavet af handicap i DR's nyhedsdækning.

Mennesker med handicap optræder i 0,47 procent af sendetiden i DR's nyhedsflade. Når mennesker med handicap medvirker, illustrerer de tit et bestemt problem og fremstilles ved hjælp af stereotyper, for eksempel som ofre. Undersøgelsen viser, at der ikke er nogen med synlige handicap, der medvirker, fordi de er eksperter eller i kraft af deres arbejde.

Formand for Det Centrale Handicapråd, Tue Byskov Bøtkjær, udtaler, at det ikke handler om, at DR bevidst holder mennesker med handicap ude. Derfor håber han, at DR og forhåbentlig også andre medier vil tage bestik af denne nye viden og overveje, hvorfor det er sådan, og hvordan man kan få en lidt bedre overensstemmelse mellem nyhederne og virkeligheden.

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup

Telefon: 3635 9696

E-mail: lev@lev.dk

Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-16.00

Fredag: 9.00-13.00

GIRO:

5 49 00 06 (kontingent)

2 00 10 04 (gaver og bidrag)

LANDSFORMAND:

Sytter Kristensen

Tlf. 4016 8044

e-mail: sk@lev.dk

NÆSTFORMAND

Tonny Mortensen

Tlf. 2168 6273

e-mail: hilde-morten@post.tele.dk

LEV BLADET:

Nr. 5/62. årgang 2013

ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt

Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International

NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Sytter Kristensen

REDAKTION:

Arne Ditlevsen, Sytter Kristensen,

Lasse Rydberg, Hans Andersen,

Thomas Gruber

FORSIDEILLUSTRATION:

Synergi Reklamebureau Webbbureau

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup

Telefon: 3635 9696

Telefax: 3635 9697

E-mail: redaktion@lev.dk

Indsendte bidrag afspejler ikke

nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

Deadline LEV 6/2013 er 11. september.

Bladet udkommer 8. oktober.

ANNONCEEKSPEDITION:

FL Reklame

Damgårdsvej 46, Gram

8660 Skanderborg

Tel. 8793 3788

Email: fl@flreklame.dk

OPLAG: 8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webbbureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag:

10.00-12.00

Torsdag, fredag, lørdag, søndag:

Lukket

Ring 8038 0888

(LEV betaler samtalen)

E-mail: raadgivningen@lev.dk

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen

Tlf. 6445 1562

e-mail: ingrid.rasmussen@kabelmail.dk

Bornholm

Svend Pedersen

Tlf. 2151 0399

e-mail: svendp07@gmail.com

Billund

Mette Andersen

Tlf. 2870 3091

e-mail: flintemarken@gmail.com

Dragør/Tårnby

Jacob Taarup

Tlf. 2828 9866

e-mail: jacob.taarup@identitas.dk

Egedal

Jane Villemoes

Tlf. 4031 7597

e-mail: janevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Dorthe Højriis Thomsen

Tlf. 7545 0383

e-mail: dhprivat@mail.dk

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær

Tlf. 8691 1070

e-mail: thykeer@webspeed.dk

Faxe/Stevns/Vordingborg

Kristian Nicolaisen

Tlf. 2259 3050

e-mail: vibeke@angelman.eu

Frederiksberg

Kirsten Bartroff

Tlf. 3871 3158

e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Ninette Hartwich

Tlf. 4738 4010

e-mail: lev.frederikssund@gmail.com

Furesø

Sine Holm

Tlf. 4498 4454

e-mail: sine@biomerieux.dk

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick

Tlf. 6268 1987

e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen

Tlf. 3968 2056

e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmussen (kontaktperson)

Tlf. 3969 5852

e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen (kontaktperson)

Tlf. 4390 8963

e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Guldborgsund

Hanne Nielsen

Tlf. 5444 5656

e-mail: rytterbjerggaard@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen

Tlf. 7484 1665

e-mail: solvej@dbmail.dk

Halsnæs

Rita Simonsen

Tlf. 4971 9471

e-mail: ritas@os.dk

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich

Tlf. 7589 7919

e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen

Tlf. 4922 6162

e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Marianne Ulrich-Jørgensen

Tlf. 4491 9168

e-mail: ml.ulrich@privat.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann

Tlf. 4826 1050

e-mail: dkann@dadlnet.dk

Holbæk/Odsherred

Morten Løvschall

Tlf. 5917 3917

e-mail: morten@lovschall.name

Høje-Taastrup

Erik Petersen

Tlf. 2211 3430

e-mail: svane1@post11.tele.dk

Hørsholm

Flemming Sundt (kontaktperson)

Tlf. 4586 1707

e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Kalundborg

Søren Hansen

Tlf. 5950 7416

e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Laurits Nielsen

Tlf. 6534 1509

e-mail: lauhed@mail.dk

Kolding

Inge Stausholm

Tlf. 7553 1320

e-mail: inge@istausholm.dk

København

Danielle Pröschild

Tlf. 3581 3322

e-mail: danielle@proschold.dk

Køge

Ulla Fougt

Tlf. 5682 2369

email: u.fougt@yahoo.dk

Lolland

Gyrithe Sidor (kontaktperson)

Lavendelvej 11

4920 Søllested

Mariager Fjord/

Vesthimmerland/Rebild

Ella Holm Hansen

e-mail: eh@ellaholmhansen.dk

Morsø

Lone Øst

Tlf. 9776 4698

e-mail: zenofexxx@sol.dk

Nyborg

Ole Skovsbøll

Tlf. 4029 6097

e-mail: kovsboell@hotmail.com

Næstved

Hanne Kristensen (kontaktperson)

Tlf. 2291 5746

e-mail: larskristensen@stofanet.dk

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen

Tlf. 3020 9133

e-mail: lev.odder@gmail.com

Odense

Dorthe Elise Nielsen (kontaktperson)

Tlf. 6611 1099

e-mail: mia21@webspeed.dk

Randers

Preben Schmidt

Tlf. 8640 2217

e-mail: preben@achtenschmidt.dk

Ringsted

Mona Williams
Tlf. 5764 3584
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bjørn Lykke Sørensen
Tlf. 6172 0976
e-mail: bjls@lejre.dk

Rødovre

Irene Schimmell
Tlf. 3670 6492

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: jagachristensen@hotmail.com

Skive

Jørn Bruun
Tlf. 9752 5516
e-mail: bruun.skive@youmail.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 58376012
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Carsten Wærens
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
e-mail: fluefinn@gmail.com

Thisted

Gerda Kobberøe (kontaktperson)
Tlf. 9793 7444

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejen

Finn Nygaard
Tlf. 7552 4740
e-mail: finn@asbovej.dk

Vejle

Kari Overhalden
Tlf. 7572 1590
e-mail: kari@tilmar.dk

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 9847 9116
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Henning Gregersen
Tlf. 8665 9525
e-mail: hg-kg@hotmail.dk

Aabenraa

Magny Jønch
Tlf. 7452 6472
e-mail: magnyjonch@webspeed.dk

Aalborg

Annette Andreasen
Tlf. 9814 4714
e-mail: a.andreasen@home3.gvdnet.dk

Aarhus/Norddjurs/Syddjurs

Anni Sørensen
(konstitueret formand)
Tlf. 2628 3083
e-mail: anni.soerensen@skolekom.dk

Angelmanforeningen i Danmark

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail: angelmanforeningen@gmail.com
www.angelman.dk

Cri du Chat Foreningen

Birthe Villani
Tlf. 8611 8887
e-mail: villani@mail1.stofanet.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 3512 5125
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Foreningen Handicappede

Børn Uden Diagnose
Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: hbud@forum.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 3116 5559
e-mail: kirkedal.hansen@jafnet.dk
www.Rubinstein-TaybiSyndrom.dk

UniqueDanmark

Dorte Vestergren Møller
e-mail: dorte@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Ellen Hessellund Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: landskontor@k-h.dk
www.k-h.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Brita Mannick Laursen
Tlf. 9749 6688
e-mail: ulbrit@tele.dk
downssyndrom@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Helle Hjalgrim
Tlf. 4448 5808
e-mail: helle.hjalgrim@dadlnet.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Michael Lauridsen
Tlf. 6441 5391
e-mail: williamssyndrom@mail.dk
www.williams-syndrom.dk

LUMA – Landsforeningen der arbejder for Udviklingshæmmede Med Autisme

Henrik Sloth
Tlf. 4453 0697
e-mail: luma@lumaweb.dk
www.lumaweb.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Kristina Bartholin Henrichsen
Tlf. 2254 6653
e-mail: elle-kristina@heaven.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotossyndrom.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Winnie Pedersen
Tlf. 7020 2053
e-mail: post@rett.dk
www.rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lisbeth Jensen
Tlf. 7572 4688, Fax 7572 4633
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:

LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.

Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

GMR
groundcare equipment specialists

Saturnvej 17 • 8700 Horsens
Tlf. 75 64 36 11 • www.gmr.dk

STU
Særlig Tilrettelagt Ungdomsuddannelse

CSV Randers
Center for Specialundervisning for Voksne i Randers

Tlf.: 89 15 75 75 • Mail: csv@randers.dk • www.csv.randers.dk

WWW.SANDSPEDITION.DK
Tlf. 97 14 51 00 – Fax 97 14 51 02

Fonden Højskolen Elverhøj
Daglig leder: Susanne Kølsgaard Pedersen

Gammel Kægevej 1
4672 Mippinge
Tlf. 56378784
Mail: elverhoj@mail.dk
Hjemmeside: www.elverhoj.dk

Vi er godkendt til 11 unge i alderen 18–39 år

Et bo- og uddannelsessted for unge voksne, med mange sociale kompetencer, særlige sociale problemstillinger, skrøbelige personligheder, sent udviklede eller psykiske handicaps. Selskabelt miljø – godkendt til 107 bosted

Danmarks største udvalg af dagligvarer til discountpriser

REMA 1000
Meget mere discount!

UNGDOMSUDDANNELSESCENTER MAGLEMOSEN **BALLERUP**

Ungdomsuddannelse under STU

Ungdomsuddannelsescenter Maglemosen er et uddannelsesstilbud til unge mennesker mellem 16 og 25 år. Uddannelsesstilbuddet gives til unge udviklingshæmmede, der efter endt grundskoleundervisning, fortsat har behov for specialundervisning, værkstedsaktivitet eller tilsvarende som forberedelse til voksenlivet og som ikke kan indgå i de ordinære uddannelsesstilbud. Der kan tilrettelægges særlige forløb under Lov om specialundervisning for voksne.

- Individuelt tilrettelagt uddannelsesstilbud
- Undervisningsaktiviteter, eksterne praktikforløb, liniefag
- Sociale og pædagogiske aktiviteter
- Optagelse kan foregå løbende

Magleparken 1 • 2750 Ballerup • Tlf. 44 77 61 01 • maglemosen@balk.dk • www.maglemosen.dk

Jernbanegades Fysioterapi www.jbgfys.dk

Maria Mortensen * Louise Bergmann Jensen * Lasse Lamberth

Jernbanegade 14 B
4700 Næstved

Tlf.: 55 73 03 73
jbg.fys@mail.dk

- Mange års erfaring i
behandling af børn med
og uden handicap.

- Overenskomst med den
offentlige sygesikring

Sleipnersvej 17 • 4100 Ringsted, Danmark 4100 • Phone: 6990 6690 • Fax: 5767 6706 • www.sb-entreprise.dk

Haslev BRILLECENTER

Jernbanegade 24 • 4690 Haslev

Tlf. 56 31 40 30

Man. ons. 10.00-17.30
tors.-fre. 10.00-18.00, lør. 10.00-13.00

www.haslevbrillecenter.dk

Jens Kromanns Vej 9
Snoghøj
7000 Fredericia
Tlf. 75 94 56 14

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Langeland.

Klejtrupvej 15 • 9500 Hobro

Tlf. 98 54 44 60

www.birkebo1og2.dk

Nordthy Hjemmeservice

Silstrupvej 12 • 7700 Thisted

Fordi det er svært at nå det hele selv klarer vi:
Rengøring / havearbejde i private hjem

Tlf. 96 18 57 00

Vi arrangerer gerne Deres
rejse i ind- & udland.

Vi har 3 & 4 stjerned
turistbusser fra 10 - 55
personer. Liftbuskørsel, hvor
vi kan transportere op til 10
kørestole i samme bus.

Brdr. Davidsens/Ravnkilde turistfart

Nørholmsvej 164 • 9000 Alborg

Tlf. 9834 1900 • turist@mail.tele.dk

ergo soft® farveblyanter med A-B-S:
anbefalet af
"verdens hårdeste testpanel"

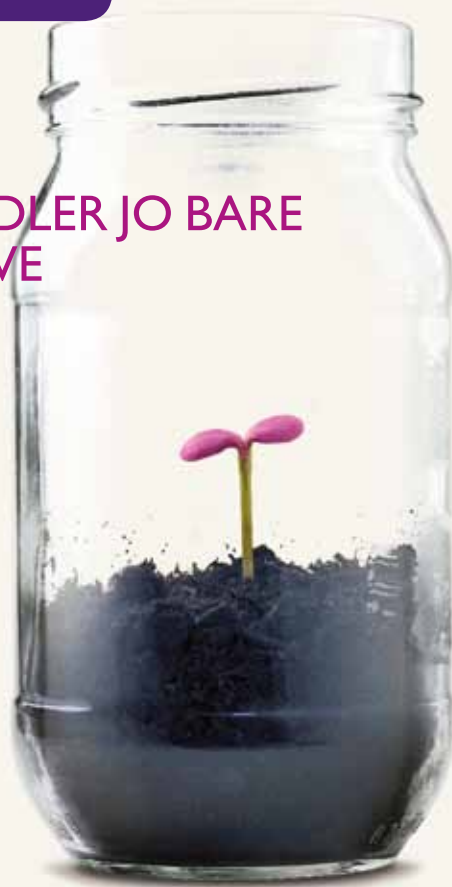

Farveblyanter passer med A-B-S
Med STAEDTLERs helt unikke Anti-Break-System (A-B-S) klarer
ergo soft farveblyanterne lette ekstreme forsøg bedst. Den hvide
belægning af farvestoffen, giver nemlig brudstyrken med
op til 50%.

Test det selv sammen med dine børn: "verdens hårdeste testpanel"

Som pårørende til udviklingshæmmede og medlem af LEV kan du opnå gode rabatter på dine forsikringer hos Codan. Ring og hør mere på 33 55 55 55.

DET HANDLER JO BARE OM AT LEVE

LEV og Codan har sammen udviklet en række forsikringer, der er specielt tilpasset handicappedes og udviklingshæmmedes behov.

Vi kalder dem **HANDI** forsikringer

Du får f.eks. med HANDI hændelsesforsikring en række fordele i forhold til andre ulykkesforsikringer.

Blandt andet dækning af brilleskader, tandskader og knoglebrud, og så kræves der ingen helbredsoplysninger.

Ring nu til LEV og hør mere om alle HANDI forsikringerne, og hvordan vi hjælper dig med at forsikre det liv, du lever.

Al henvendelse til: Landsforeningen LEV,
Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup, Tlf. 3635 9696